

Znění tohoto textu vychází z díla *Pásky na vousy*, jak bylo vydáno Nakladatelstvím Franze Kafky v roce 1999 (Poláček, Karel. *Židovské anekdoty; Vše pro firmu; Pásky na vousy; Otec svého syna*. V tomto celku vydání první. Praha: Nakladatelství Franze Kafky, 1999. 332 s. Spisy Karla Poláčka, sv. 17.).

Autor portrétu Karla Poláčka na obálce e-knihy je neznámý.

Text díla (Karel Poláček: *Pásky na vousy*), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

[Fotografie Karla Poláčka](#) není vázána autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

POLÁČEK, Karel. *Pásky na vousy: veselohra o třech dějstvích* [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2016 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. ISBN 978-80-7532-175-6 (pdf).

Dostupné z:

http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/26/25/25/pasky_na_vousy.pdf.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka, tiráž a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 11. 11. 2016.

OBSAH

Upozornění pro čtenáře	5
OSOBY.....	7
DĚJSTVÍ PRVÉ	8
DĚJSTVÍ DRUHÉ.....	29
DĚJSTVÍ TŘETÍ	58
Ediční poznámka	75
Bibliografie díla Karla Poláčka.....	76

OSOBY

LEOPOLD HAHN

JULIUS BAUM

ALFRÉD VOTICKÝ

ARTUR POPPER

HUGO LÜFTSCHÜTZ

MALÝ ŽIVNOSTNÍK

BODRÝ ŽIVNOSTNÍK

ŽEBRÁK

KLUČÍK

PIKOLO

ČÍŠNÍK

PAN MATĚJÍČEK

PAN KATZ

KAVÁRNÍK

STRÝČEK IGNÁC

PANÍ HAHNOVÁ

SLEČNA ELZA

PANÍ SCHULHOFOVÁ

a její IDA

PANÍ PAŠKES

a její OSKAR

DÍVKA se zatoulanýma očima

ŠŤASTNÁ MAMINKA

PANÍ LAUFEROVÁ

Různé hlasy, basy, vášnivec, jakož i zájemník

Odehrává se v dnešní době na větším venkovském městě.

DĚJSTVÍ PRVÉ

Krám firmy Hahn, zasmušilá, klenutá místnost; je přepažena skleněnou stěnou, za kterou sedí účetní, skloněný nad pokladniční knihou; mimoto je v pisárně pokladna, psací stroj a jakési bedny. V regálech jsou šikmo narovnané balíky různých látek. Za pultem u záznamní knihy sedí paní Hahnová a pije kávu. Příručí Votický snídá, stojí za pultem. Venku otvírá učedník okenice a venkovské dveře krámu. Je šeré jitro.

PANÍ HAHNOVÁ (*dopije kávu, postaví stranou hrníček a vzdychá*):
Ach! Alfréd, buďte tak dobrý, pojd'te sem, můj synáčku, - mně strnula levá noha - pomozte mi ji opřít o stoličku...

ALFRÉD (*přiskočí*): Prosím, milostivá paní. (*Skloní se jí k nohám.*)

PANÍ HAHNOVÁ: Ták, ták, staroušku, už je to dobré... děkuju pěkně... Achachach...! Jeje...! Už to jde se mnou z kopce...

ALFRÉD: Jak jste se vyspala, milostpaní?

PANÍ HAHNOVÁ: Špa-tně! Dneska jsem měla takový divný sen... Zdálo se mně, že přišla na mne nebožka maminka, pořád mi prstem hrozí, koukejte, takhle - takhle, a povídá: „Tys mně schovala košíček se šitím! Kams ho dala?“ - Já na to: „Maminko, namouduši, neschovala, a nač ho potřebuješ, vždyť už jseš přes dvacet let v zemi!“ To jsou sny, když si to tak člověk rozvází... jak se to všechno splete... Snad chtěla říct, že už bych měla čas, abych šla za ní... Alfréd!

ALFRÉD: Co si přejete, milostpaní?

PANÍ HAHNOVÁ: Alfréd, pojd'te sem, můj synáčku, - buďte tak laskav - sundejte mi levou nohu a pomozte mi pravou dát na stoličku - ták - ták - můj staroušku... Já jsem, pámbuví, jako ten lazar... Achachach!

(Pauza. Alfréd oprašuje košťátkem zboží. Po nějaké chvíli otevrou se dveře a skulinou nakoukne paní Paškes. Za ní stojí vytáhlý jinoch s brejlemi a zamračeným výrazem. Je to její syn Oskar.)

PANÍ PAŠKES: Má úcta, paní Hahn! Kde mají pána?

PANÍ HAHNOVÁ: A jejej! Paní Paškes! To jsou k nám hosti... Hned po ránu! Jdou dál, jdou dál, copak budou stát u dveří...

PANÍ PAŠKES: Ale kdepak, co jich nemá, já zase letím. *(tajemně)* Oskárek nám přijel! *(k synovi)* No, Oskárku, co se dělá, dej pěkné pozdravení!

OSKAR *(temně):* -kulíbám.

PANÍ HAHNOVÁ: Pěkně vítám, pane studente! Tak na prázdniny, na prázdniny?

OSKAR *(basem):* Ano, prosím.

PANÍ HAHNOVÁ: Tak pojed'te dál, posaďte se u nás, copak by to bylo za pořádek, snad s námi pan student nepohrdá, že nedovedeme hovořit o vzdělanosti?

OSKAR *(vzpourně):* Nepohrdám.

PANÍ PAŠKES: On nepohrdá. Oskárek není takový. On mluví s každým stejně, i s pány profesory a doktory a inženýry, i s panem rabínem i s vámi, jako by mu byli roveň. Za nikoho se nestydí náš Oskárek, že ne, Oši?

OSKAR *(hledí stranou, ponuře):* Ne.

PANÍ PAŠKES: My ale půjdeme a přijdeme zase, až tady bude pan Hahn i slečna Elza i všichni, já vám chci něco povědět, velkou novinu, totiž ne novinu, velikou událost – totiž ne událost, ne, něco vám řeknu a vy všichni budete mít velkou radost – možná že taky nebudete mít – já nevím, má úcta, paní Hahn, má úcta, pane Votický. Oskárku, dej pěkné pozdravení!

OSKAR (*temně*): -kulíbám.

PANÍ PAŠKES: A pokloň se pěkně, dej klobouk na hlavu, nerozcuchej si vlasy, nepomačkej si šaty, koukej, jak to vypadáš, dej ruku z kapsy, dívej se na cestu, neokopej si špičky, choď rovně, (*Mezi tou řečí odchází paní Paškes s Oskarem.*), dej si na sobě záležet, ať se jeden nemusí za tebe stydět, pozdravuj lidi, buď milej a příjemnej, dívej se každému do očí, buď chytřej, ať je vidět, že jseš syn paní Paškes... (*Odejdou.*)

PANÍ HAHNOVÁ: Ach jo! Hned po ránu přijde mně do kvelbu ta paní Paškes, to není dobře, ajajajaj!, to budou špatný obchody, já myslela, že dnešní den bude dobrej, a zas to ta paní Paškes zakřikla. To je špatné znamení!

ALFRÉD: To snad milostpaní -

PANÍ HAHNOVÁ: I neříkejte, Alfréd, vy jste ještě mladej. V tom je velká vyzkoušenost. Já nejsem pověřčivá, ale na znamení věřím. Mám z toho pojem. Podívejte se, že se smějete, ale až vám to všecko vypovím, pak se nebudete smát. Loňského roku, bylo to osmého září, já si to datum dobře pamatuju, protože toho dne před dvanácti lety nechala holka připálit husu a já se tolik zlobila, protože jsme čekali hosty, měl přijet strejček Max - jako dnes to pamatuju, sedím nahoře s paní Liebsteinovou, víte, s tou, co si uvařila domácí borůvkovou kořalku a jak měla tu kořalku v láhvi a chtěla uctít paní Neuschulovou, která přišla k ní na návštěvu s paní Neveklufovou, a když ji chtěla uctít, vyletěla najednou zátka z té láhve a kořalka vystříkla rovnou na záclony a paní Liebsteinová nemohla potom ty fleky ze záclony dostat a měla velkou škodu -, tak já s touhle paní Liebsteinovou sedím a náramně pěkně se bavíme: „Co děláte, paní Liebstein?“ - „To víte, co bych dělala, paní Hahn.“ - „Co dělají, paní Hahn?“ - „To vědí, paní Liebstein, pořád stejně.“

A tak jsme si popovídali – najednou se vám otevřou dveře, a kdo nepřijde – no ne – paní Paškes – měla moc sladkých řečí – hovořila tak dlouho, až mne rozbolely všechny zuby, no, já vám říkám, já se mohla bolestí zjevit. No, co byste tomu řekl, Alfréd? Já jsem jenom hloupá ženská, pověřivá nejsem, ale na znamení věřím.

ALFRÉD (*filozoficky*): Jojo. Můj tatínek říkával, že některý člověk má v sobě takovou nečistou sílu, že z toho všelijaké neřesti pocházejí. S tím bolením zubů skrze paní Paškes jim, milostpaní, věřím, to je vědecky dokázáno, ale na znamení nevěřím.

PANÍ HAHNOVÁ: Jen počkejte, až přijdou léta a uděláte se pro sebe, i na znamení budete věřit. (*Pauza.*) Alfréd!

ALFRÉD: Čím mohu sloužit, milostpaní?

PANÍ HAHNOVÁ: Alfréd, pročpak zlobíte mého muže? Máte velký hřích, vždyť on, on už je starý pán –

ALFRÉD: Ale vždyť já ho nezlobím, milostpaní!

PANÍ HAHNOVÁ: I zlobíte, moc ho zlobíte... (*Vzdychá.*) Pročpak nosíte anglický knírek, když víte, že ho nemůže vidět?

ALFRÉD: Já nevím, co pan šéf pořád proti mně má... Proč bych nemohl nositi anglický knírek?

PANÍ HAHNOVÁ: Alfréd, buďte tak dobrý... musíte si pěkně kroutit vousky nahoru, Alfréd... Mějte s ním soustrast, on má srdeční vadu a moc ho rozčilují anglické kníry.

ALFRÉD: Ale, milostpaní, já nechápu...

PANÍ HAHNOVÁ: Já vám to vysvětlím... Můj starý byl v obchodě vždycky náramně opatrný, nikdy neměl rád spekulace a závod vedl vždycky po starodávnu. Ale najednou vám to na něho vlezlo: vzal si do hlavy, že musí honem být veliký

jako ti druzí. Taková divná spekulace! Starý Tausig mu něco našeptal, to byl takový škůdlivec a intrikář – já ho nechci pomlouvat – už je taky na kopečku pod hlínou –, ten jistý Taussig tedy do něho tak dlouho mluvil, až můj muž koupil celou závěrku pásek na vousy – pomyslete si. Takové hrozné kvantum... Já mu říkala: „Starej, nedělej to...“ On na to: „Mlč, mamičko, tomu nerozumíš!“ Můj starej je divous, co si vezme do hlavy, to udělá... A tak koupil ty pásky na vousy – a bác! Najednou to přišlo na mužské jako mor a začali si z ničeho nic přistříhovat kníry, a ty pásky zůstaly ležet, ani pes se po nich nezeptal... Můj starej dělal hrozný dílo, dával, to se ví, všechnu vinu mně, že jsem ho prý měla držet – když prý muž nemá rozum, má ho mít ženská. Já mu říkala: „Ale tatínku, já ti přece domlouvala, abys ty pásky nekupoval.“ – On ale pořád v jednom kuse: „Tys mně ale málo domlouvala. Kdybys mně byla domlouvala víc, tak bych ten obchod neudělal. Na tebe není spolehnutí a já v tobě nemám žádný zastání – to je to.“ Od té doby nemůže můj přistřižené vousy vidět. Co už stály ty nešťastné pásky peněz! To léčení v Karlových Varech...! A já prožila očistec na zemi... Můj muž věří, že od té doby máme smůlu, a když obchody nejdou, přičítá to těm páskám. Stal se náramně pověřčivým a říká, že ty pásky na vousy jsou kletba, která lpí na firmě Leopold Hahn!

ALFRÉD: To je věru zvláštní... Ale já přece nemohu nosit nakroucené vousy! Jak bych to vypadal! Vždyť to není moderní... a Elzince se to také nelíbí... (*Zarazí se.*)

PANÍ HAHNOVÁ (*přísně*): Naše Elza nemá do vašich vousů co mluvit! Na to je ještě moc mladá!

ALFRÉD (*rozpačité*): Já, milostpaní... to se ví, že slečně do toho nic není... já chtěl říci jenom, že jako... vůbec... zkrátka... sice... ovšem... nakroucené vousy se slečnám nelíbí... v dnešní době... a tak -

PANÍ HAHNOVÁ (*hrozí prstem*): Alfréd, Alfréd! Já něco vím! Nemyslete, že jsem slepá! Zavřete mámu do sklepa, zavažte jí oči, a přece všecko uvidí... Já vím, že se máte s naší Elzou rádi. A řeknu vám zrovna, jak si to myslím: Já bych proti tomu nebyla - i nechte - nechte - pročpak by ne, vy se mně líbíte. Ostatně, vy se mně nepotřebujete líbit, jen když se líbíte naší Elze... Ale s tatínkem bude potíž... vždyť ho znáte, jaký je to divný pavouk, a na vás si zased...

(Vejde učedník s trychtýřem vody a kropí podlahu. Nepozorovaně vstoupí Leopold Hahn a bystře pozoruje, co se děje v krámě.)

HAHN (*přiskočí a uchopí učedníka za límec*): Jak to kropíš, kluku špatná! Tak jsem tě to učil? Já napíšu tvému tátovi pár řádek, aby si tě vzal domů. Já tě nemůžu potřebovat! (*Čte.*) „Václav!“ Vida, musel na podlahu napsat svoje slavný jméno, aby celý svět věděl, že v tomto městě žije a působí světoznámý učedník Václav! Já ti říkal, že máš dělat pěkné osmičky! (*Bere trychtýř do ruky.*) Takhle - takhle - nahoru - dolů - jedna jako druhá musí být - jako vojáci v řadě! Vida, takhle to začíná... Nejdřív si začne dělat na podlahu kudrlinky - pak se vyučí a (*Dívá se upřeně na příručího.*) bude z něho moderní příručí - samý spolek, samé sdružení - mzdové požadavky - přednášky - věda - literatura - (*Skřípaje zuby.*) anglický knír. Pak se etabluje na úvěr... bude aranžovat výkladní skříně... bude pořádat bílý týden... okáže... „Za příčinou inventury desetiprocentní slevy“... a pak se vyrovná na pět procent! Známe ty konce!

(Do krámu vchází klučík s břidlicovou tabulkou pod paží.)

KLUČÍK: Pochválen pán Ježíš Kristus!

HAHN: Navěky, co si přeješ, synáčku?

KLUČÍK: Já bych prosil... škatulku...

HAHN (*k příručím*): Alfréd, dejte mu škatuli od límců. A přidejte mu nějaký obrázek.

ALFRÉD: Tady máš a utíkej, ať nepřiđeš pozdě do školy!

(*Klučík uchopí škatuli a odběhne.*)

HAHN (*filozoficky*): Děti... Teď ho těší škatulka... pak bude běhat za holkami... pak ho budou těšit obchody... (*chmurně*) A mne už ani ty obchody netěší... (*Vzdychne.*) Radši bych měl takového vnoučka.

ŽEBRÁK (*vejde*): Dej pámbu dobrýtro, drahý milostpáni, otčenáš, jenž jsi na nebesích, má poklona!

HAHN: Dobrýtro, Ledvinko... Vy jste pořád ještě na světě? Už to jde s náma z kopce, milej zlatej! Už máme načase, abysme udělali pořádnost!

ŽEBRÁK: A... a... a... co bysme tak spěchali, milostpane... však nám to neuteče... Já, co se mej osoby tejčí, – já o tu zubatou dvakrát nestojím. Mně se do tý hlíny ještě nechce... co bysme se tlačili, dyť na nás přijde řada!

HAHNOVÁ (*podává mu peníz*): Tady máte, strejčku, a jděte do kuchyně, holka vám dá kafe.

ŽEBRÁK: Pánbíček nebeskej požehnej, milostpaní, otčenáš, jenž jsi na nebesích, má poklona! (*Odchází.*)

HAHN (*ironicky*): To jsou obchody! Zákazníci se zrovna hrnou – jeden lepší než druhý.

HAHNOVÁ: Bodejť by obchody šly, když tady byla hned na lačný žaludek paní Paškes.

HAHN: Paní Paškes? Ouvej, paní Paškes! Jsem ztracenej, když tu byla paní Paškes. To se dnes nevydělá ani na režii. Ale nešť, člověk nesmí hned bědovat, aby to nezakřikl... Aj, támhle někdo k nám jde, to bude nějakej dobrej zákazník, protože tak spěchá. *(Mne si ruce.)* No přece, přece obchod se hýbe... Co? Snad to není ten Popper od toho zloděje Epsteina! Ať mně vejde na oči... já ho...

(Do dveří se hrne cestující. Má kufr a koženou tašku s kolekcí pod paží.)

HAHN *(zuřivě):* Ven! Ven! Já od toho zloděje Epsteina nic nekoupím – ten ganef¹. Marš! Už ať jsou venku!

POPPER *(poskočí vnadně a elegantně se uklání):* Rukulíbám, milostpaní! Má poklona, pane Hahn! Jak se vede? Jak jdou obchody? Má úcta, pane Votický! *(Usedne na pult.)* Uf! To je horko – já vám říkám! A ten antisemitismus všude! Jestlipak víte, jedu vám pět hodin a po ten celej čas vydrželi lidi nadávat na židy! – Mně to bylo divný, že se přede mnou nežinýrujou, ale pak jsem si myslel: Třeba vypadáš jako křesťan. A když mně to bylo moc hloupý – co maj lidi pořád co nadávat –, šak já jim to povím, že budou do smrti pamatovat. – A povídám nahlas: „Lidi, to je horko!“ – A nato vám všichni začnou mluvit o počasí, ourodě, drahotě a politice, pak začali zas nadávat na vládu a o tom, jak si kdo pomohl, a než se zas pustili do židů, to už jsem byl dávno na místě. – Jo, tak se to s těma lidma musí umět. Pane Hahn, já pro nich něco mám – počkají. *(Vytáhne zápisník, listuje v něm.)* Jo, tady to je – prima vtip, znamenitej vtip, nejlepší vtip v sezóně, ale milostpaní to nesmí slyšet. *(Šeptá Hahnovi a oba se chechtají.)*

HAHNOVÁ: Pane Popper, pro mne nic nemají? Já nemám nikdy od nich nic mít?

¹ Podvodník, darebák. *Pozn. red.*

POPPER: Já se podívám! Mám pro ně několik jemnejch dámskejch vtipů! Znáte to: Jakej je rozdíl mezi rabínem a tím novým šestákem? – Jo, co jsem vám chtěl říct: Víte, že se soukennej Traub položil?

HAHN (*s úžasem*): Soukennej Traub – ten velkej Traub? To snad není možný.

POPPER: Jojo. Už je to pravda.

HAHN: Po-dívejme se, kdo by to byl řek – taková firma! Jak je to možný?

POPPER: Možný! Všecko je možný – jak by to nebylo možný? Prosím vás – milostpanička kožešiny – slečna dcerka tenis – mladej pán automobil a holčičky – pan šéf samej předseda, samej rada – kdo to má vydržet, propánaboha – alles hoch hinauf – konkurs! Podívej se, jaký jsou dneska lidi, – ptám se toho maličkýho Kohna od Frauenfelda, nitě – ptám se ho: Panée Kohn, co myslej – je ten Traub dobrej? – Povídá: Traub, máte ponětí, pane, – nuná, nebude dobrej, jestli je dobrej, vám a všem židovskejm dětem řečeno, panée Popper, – tomu můžou směle uvěřit, deset milionů, a obrátěj ho vzhůru nohama, budou z něho padat zlatý stokoruny – povídám: Panée Kohn, s těma zlatejma stokorunama prr! – komu vypravujou pohádky? – Dneska přijde člověk k zničení, když mu na hlavu spadne květináč! Tak viděj – a kde je dneska Traub? – Núúú, pane šéf, uděláme spolu obchod?

HAHN (*lahodně*): S váma obchody? – Vy jste velký zlodějové... Samej švindl je ta firma Epstein... No, něco bych tak potřeboval. Jdou se mnou do komptoáru, voni ganef!

(Odcházejí do pisárny. Vejde dívka se zatoulánýma očima.)

DÍVKA: Dobrý den! Já bych potřebovala látku na šaty.

ALFRÉD: Jaká to látka má být, milostivá? Voál² – delén³ – markýzet⁴ – etamín⁵ –

DÍVKA: Já bych chtěla látku takovou... Ukažte mi něco.

ALFRÉD: Prosím! (*Snímá z regálu balíky látek a rozkládá je na pultě.*) To je něco znamenitého... račte se podívat...

DÍVKA (*prohlíží lorňonem látky*): Ne takové... já mám na mysli takové nějaké... však už víte!

ALFRÉD: Prosím. (*Shodí ještě několik balíků.*) Račte se podívat... znamenitý fulár⁶... malovaný batist⁷...

DÍVKA: Vy nemáte žádného výběru... Já bych chtěla (*blouznivě*) takový šat, který by zahaloval moje štíhlé tělo měkkými záhyby... šat, v němž bych se vznášela blouznivým krokem panny, které tkví v zasněných očích ostýchavá otázka, na kterou váhá život dosud odpovéděti... šat, který by vzbouzel sladké kouzlo polozapadlých vzpomínek, jež táhnou duši jako zádumčivé zvuky violoncella v zamodralém soumraku... šat, který je růžový jako obláček, jenž zlatí černavé hřebeny modrých hor zatesknělým přisvitem... šat, jenž se černá beznadějí zahořklých rozhodů... šaty, jež rozsévají rudou a zelenou zář rozjásaných pohledů... bělostné jako peruť dychtivé touhy, jež zachvacuje srdce pokorných milenců... šaty, které... (*Vybuchne prudce.*) Víte, já

² Lehká průhledná látka používaná na dámské šaty a halenky. *Pozn. red.*

³ Lehká pružná měkká vlněná nebo bavlněná látka používaná na dámské letní šaty. *Pozn. red.*

⁴ Lehká vzdušná řídká až průhledná bavlněná látka používaná na dámské letní šaty. *Pozn. red.*

⁵ Lehká řídká bavlněná nebo vlněná látka používaná na dámské letní šaty nebo halenky. *Pozn. red.*

⁶ Lehká jemná hedvábná látka používaná na šátky, letní šaty a halenky. *Pozn. red.*

⁷ Lehká jemná průsvitná bavlněná látka používaná na výrobu dámského a dětského prádla a kapesníků. *Pozn. red.*

jsem zasnoubena s jedním doktorem od zemské správy politické! Tak už víte, jaké šaty?!

ALFRÉD (*stojí s otevřenými ústy a mimoděk napodobuje její pohyby*):
Takové látky nemáme, prosím!

HAHN (*vystrčí hlavu z pisárny, a zaslechnuv poslední slova příručního, přiskočí*): Vybrala jste si, milostivá?

DÍVKA (*pohrdavě*): Ne... U vás není výběru...

HAHN: Ó, to ráčíte být na omylu... Jestli jsem dobře rozuměl, přála by si milostivá takové látky, tak říkajíc delikátní – vzdělané – lyrické – inteligentní! Prosím, já mohu posloužiti zbožím, jaké koupila u mne dcera jednoho pana rady od zemské správy politické, známá dramatická umělkyně!

DÍVKA (*radostně*): Ano, něco takového jsem měla na mysli.

HAHN (*k Alfrédovi*): Podejte mi ten balík... (*přidušeně*) toho loňského satěnu, víte, co leží tam vzadu.

(*Alfréd vyhrabe balík, opráší jej a ukáže dívce.*)

DÍVKA: Zabalte mně to prosím!

(*Alfréd zabalí látku, dívka uchopí balík do náručí, zaplatí a zasněným krokem odchází.*)

HAHN (*k příručím*): Pane, vy jste ale obchodník! Vy byste tu bláznivou ženskou nechal odejít a ten balík by mně tu ležel do soudného dne. Jó, pane, tomu se musí rozumět, pane! To máte vědět, že jsou lidé, kteří jdou do krámu, ne aby nakoupili, ale aby obchodníka potejrali! S lidma se musí umět, pane! To není nějaká kultura – spolky – přednášky – kolektivní smlouva – aranžování výkladních skříní... A vůbec s tím aranžováním skříní si u mne nezačínajte, to vám povídám! Na takový moderní kejkle já nedržím! Do výkladní skříně patří šest balíků látek. Tři balíky modré látky

se postaví a tři červené se položí. Tak mne to učil Kuba Lustig, můj bejvalej šéf, a tak to chci mít. A když chcete mermomocí aranžovat, tak si za nějaký měsíc položte tři modré balíky a tři červené postavte.

(Při tom výkladu pobíhá pan Hahn divoce krámem, chvílemi se před příručím zastavuje, aby mu šerموval prstem před nosem. Paní Hahnová dává znamení Alfrédovi, aby mlčel a neodporoval. – Po chvíli vejde šťastná maminka.)

ŠŤASTNÁ MAMINKA: Dobrý den! Tady vám vracím tu látku. Já si to rozmyslela. Člověk si nesmí dělat takové výdeje, když má rodinu.

ALFRÉD: Promiňte, milostivá, ale odstřižený kus nemůžeme vzít zpátky!

HAHN *(odstrčí Alfréda stranou):* Ale s největší radostí, milostivá! Když se vám něco nehodí, račte to beze všeho vrátit. *(Bere látku.)* Včera jsem viděl vaši holčičku, ale to je krááá-sné dítě! Přijdu domů a povídám ženě: „Víš, mamičko, už jsem viděl moc hezkých dětí, ale takové krásné dítě neroste!“

HAHNOVÁ *(mazlavě):* Učiněný andílek! Jak je stará?

ŠŤASTNÁ MAMINKA: Třiadvacátého května ve čtvrt na sedm večer bylo jí devět měsíců!

HAHN *(spráskne ruce):* Co to slyším? Bylo by to možné? Já bych jí hádal rok!

ŠŤASTNÁ MAMINKA *(radostně):* Všichni mně to povídají... *(důležitě)* Vždyť ona, když se narodila, vážila čtyři a půl kila, věřte mně to nebo ne... *(nadšeně)* Celý svět se za ní točí, když jí chuva veze na procházku! *(pyšně)* Tuhle se za ní díval jeden francouzský důstojník! Já jí budu muset dát na ručičku korálky, aby mi ji někdo neuřkl... A jak je chytrá! Ona vám už dělá „paci-paci-pacičky“.

HAHN: To máte radost, to si můžu myslet... Jestlipak má dceruška nějaké hračky? Takové chytré dítě si musí hrát, aby se vlohy vyvíjely... Nějakou panenku byste jí mohla koupit.

ŠŤASTNÁ MAMINKA: To bych mohla. Ukažte mi nějakou.

HAHN: Tady je panenka. A copak to máme tady? Aj! „Teddy“ – medvídka z pravého astrachánu⁸!

ŠŤASTNÁ MAMINKA: Dejte mi „Teddy“ – medvídka z pravého astrachánu!

HAHN: Nepřála byste si také apartního slona na kolečkách? A což vozeček – kuchyňku – nádobíčko?

ŠŤASTNÁ MAMINKA: Dejte mi apartního slona na kolečkách... vozeček... kuchyňku třeba také... *(Po krátkém přemýšlení.)* A víte co, tu látku si vezmu také – dám z toho holčičce napřesrok šít šatičky!

HAHN *(mne si ruce):* Prosím, tady je. Ještě něco libo?

ŠŤASTNÁ MAMINKA *(vážavě):* To by, myslím, bylo všecko. Zabalte mi to prosím.

(Příručí zabalí věci a šťastná maminka odchází.)

HAHN *(vítězně):* To koukáte, Votický, co? *(Mávně rezignovaně rukou.)* Ale z vás nic nebude, vy jste obchodník, jako já jsem arcibiskup! Takhle profesor byste byl dobrej! *(Vzdychá.)* Jojo! Já se nemohu na nikoho spolehnout! Myslel jsem si – vezmeš si příručího – odpočineš si. A teď to mám! *(Přechází rozčileně krámem.)* To je příručí! Aby mně někdo ukrad toho příručího! Velká škoda! Anglický vousy - to jsou ti praví! Místo co by řekl: Udělám starýmu Hahnovi radost a budu koukat, aby obchod šel! – ne, on mně ještě lidi vyhání! *(Chytne se za srdce.)*

⁸ Jemná kožešina z novorozeného jehněte kyrgyzské ovce. *Pozn. red.*

Ajajajaj! Jsem velkej rachmónes⁹ – nemůžu mít z ničeho radost! Kouká se jako ten raubíř! Samí nepřátelé mám kolem sebe! Co se koukáte?

ALFRÉD (*zpupně*): Já se nekoukám!

HAHNOVÁ: Ale vždyť on se nekouká, tatínku, co chceš pořád od něho?

HAHN (*uhodí na pult*): On se kouká, a dost!

ALFRÉD: Tak když se koukám, tak se koukám! Já dávám od prvního výpověď!

HAHN (*udiveně*): Jakou výpověď? Proč dáváte výpověď, Alfréd? Schází vám tu něco? Copak se to smí, abyste teď v sezóně dával výpověď? Núúú, jak se vám to líbí? Plnej krám lidí, a on mně dává výpověď!

ALFRÉD: To se ví, že půjdu. Když říkáte, že mne nemůžete potřebovat – když jsem váš nepřítel – když vám vyháním zákazníky – když není na mě spolehnutí, tak co bych tu hledal?

HAHN (*mírně*): Copak jsem řek, že není na vás spolehnutí? Abych tak zdráv byl, že jsem nic takového neřek. Kdopak řekl, že jste můj nepřítel? Ukažte mi člověka, kterej řek, že jsem to řek. Ať se na tomhle místě propadnu, ať mně kamení v břiše roste, jestli jsem řek, že mně vyháníte zákazníky, Alfréd! Jak můžete něco takovýho říkat starýmu šéfovi do obličeje? Obchody jsou takový špatný, do krámu mně nejde ani noha, a vy mně děláte takový svízele! (*V pisárně zazvoní telefon, Hahn se vrhne do pisárny. Je slyšet jeho hlas.*) Á, to jsou voni, pane Lampl! Poklona, kompliment, pane Lampl! – Co to povídají, pane Lampl! – Nevypravujou mně pohádky, pane Lampl! – Já že řek dvě procenta kasaskonto, pane Lampl? –

⁹ Slitovník, soucitný člověk. Pozn. red.

Můžou mě mít rád, pane Lampl! – To jsou voni, a jakej ještě k tomu, pane Lampl! – Jó – Jó – má úcta, pane Lampl, přijdou do kavárny, pane Lampl! (*Pak je viděti, jak Hahn s účetním prudce gestikulují. Hahn rozloučí se v pisárně s cestujícím, který odchází krámem.*)

POPPER: Poklona, poklonička, kompliment, meinehochachtung¹⁰, služebník, rukulíbám, milostpaní, poručím se uctivě, na shledanou, jsou zdráva, pozdravujou slečnu dceru, má úcta, pane Votický, núú – pane Votický? Co dělají, pane Votický? Pořád ještě svobodnej, pane Votický? Když budou potřebovat nevěstu, pane Votický, obrátějí se na moji starou, ona mně tuhle povídala, že má pro ně prima nevěstu – má obchod rukodílným a krátkým zbožím – nevyšli by z branže – spolehnou se na moji starou – ta už moc lidí oženila – to je její zábava, dávat lidi dohromady – maj jí to za zlý? Nemějou jí to za zlý – je to pěkněj šport – ona už moc lidí dala dohromady – židy i křesťany – to je jedno – znáte toho Langsteina – jakpak byste ho neznal – Langstein, co má ty nohy – no, toho oženila se slečnou Krausovou z Přímu, a za půl roku dal šéf toho Langsteina pryč a teď je bez místa ten jistej Langstein, ale manželský stav si pochvaluje, tak poklonička, poklona, má úcta, rukulíbám, poručím se uctivě. – (*Odchází.*)

ELZA (*vhopkuje do krámu*): Rukulíbám, maminko!

HAHNOVÁ: Dobrý den – Pojd' sem, ukaž se zase, jak to vypadáš. (*Upravuje jí šaty.*) A co to máš? Kytičku? Tu jsi jistě přinesla pro mě. Podívejme se, jakou já mám pozornou dceru!

ELZA: I ne, maminko, tobě nic!

ALFRÉD: Tu kytku dostanu já, slečno, že ano?

¹⁰ Máucta. Pozn. red.

ELZA: Má úcta, pane Votický, odpusťte, že jsem vás neviděla!

ALFRÉD: Rukulíbám, slečno, já vám to odpustím, ale dostanu tu kytičku. -

ELZA: I ne! - Ale víte co, dostanete tu kytičku, když mně řeknete něco hezkého, ale musí to být pravda.

ALFRÉD: Já vám to pošeptám. - (*Bere Elzu kolem pasu a šeptá jí milostné věci.*)

ELZA: Vy lháři! - Tady máte kytičku! (*Vchází slavnostně paní Paškes se synem Oskarem.*)

PANÍ PAŠKES: Tak už jsme tady, Oskárku, pokloň se paní Hahnové a řekni rukulíbám!

OSKAR (*basem*): -kulíbám

PANÍ PAŠKES: A slečně Elze řekni: Má poklona, slečno.

OSKAR (*pro sebe*): - poklona.

PANÍ PAŠKES: A panu Votickému řekni: Má úcta.

OSKAR (*temně*): -cta.

PANÍ PAŠKES: A kde mají pána, paní Hahn?

HAHNOVÁ: Ale právě odešel do pisárny. Starej, slyšíš? Podívej se, kdo to přišel!

HAHN (*vyjde ze skleněné boudy*): A milostpaní, posaději se, milostpaní, jak se vede, milostpaní? Á, pan doktor! Na prázdniny, na prázdniny?

PANÍ PAŠKES: Oskárku, řekni panu Hahnovi: Služebník, pane Hahn!

OSKAR: Služebník, pane Hahn!

PANÍ PAŠKES: A podej ruku panu Hahnovi.

(Oskar podává Hahnovi ruku.)

PANÍ PAŠKES: To máme radost, že nám přijel Oskárek na prázdniny, můžou si myslet. A jaké přinesl vysvědčení Oskárek! Oskárku, ukaž panu Hahnovi vysvědčení. On už půjde do oktávy, náš Oskárek. To je co říct, paní Hahn! Co ty děti se všechno musejí učit, paní Hahn, to by neřekli, pane Hahn, to my bychom už na to hlavu neměli, slečno Elzo, - kdepak, pane Votický, oni se učí mineralogii!

HAHN *(s úctou):* Podívejme se: mineralogii! Jó, ty školy.

PANÍ PAŠKES: Nó, mineralogii - já jsem z toho celá pryč, aby se nám Oskárek z toho nerozstнал, - prosím vás: mineralogie!

HAHNOVÁ: Pánbu rač chránit před mineralogii!

PANÍ PAŠKES: Oskárku, ukaž vysvědčení. My už chodíme druhý den a ukazujeme vysvědčení - v celém městě jsme byli - všichni viděli Oskárkovo vysvědčení. Krausovi viděli vysvědčení, Bachrachovi, Ledererovi, Baumovi, Lagusovi, Opitzovi, Kosinerovi, Süssovi, Geduldigrovi, Redlichovi, Fröhlichovi, Sabatovi, Meisterlesovi, Schillerovi, Aschermanovi, pan rabín, pan notář, pan lékárník Lahoda, pan doktor Pávek, pan důchodní Kulstein, i na faře jsme byli, velebný pán se moc divil a pravil, že náš Oskárek má dar ducha svatýho, - všichni byli celí pryč - takové krásné vysvědčení ještě neviděli - Oskárku, ukaž vysvědčení - dej ruku z kapsy - to jseš první ve třídě, že máš pořád ruku v kapse?

(Oskar dává vysvědčení.)

HAHN *(nasazuje si skřípec):* Co - co! To se na to podívejme! Samá velmi dobrá odshora až dolů - velký zázrak boží, co tu vidím svejma očima, - to je od vás moc hezký, Oskárku, že se učíte, když to stojí takový houf peněz, - moje maminka chudák říkávala: „Budeš-li se dobře učit, - bude z tebe kněz -

nebudeš se dobře učit, – bude z tebe pes!“ A to je veliká pravda – to je veliká radost, pohovořit si se vzdělaným člověkem, že mám pravdu, pane Oskar?

OSKAR: Ano.

PANÍ PAŠKES: Oskárku, ukaž panu Hahnovi, jakou látku na šaty dal ti za krásné vysvědčení strejček Zábl!

HAHN (*vede Oskara ke světlu a ohmatává látku, znalecky*): Fajnověj štof!

PANÍ PAŠKES: Oskárku, ukaž, jaké krásné hodinky dostals od strejčka Jakuba! (*Oskar vytáhne hodinky.*)

HAHN: Krásné hodinky! A jdou! Stály jistě padesát šedesát korun.

PANÍ PAŠKES: Oskárku, ukaž kšandy, které ti dala teta Fróny, a pouzdra na cigarety od tety Máli. – Oskárek ale nekouří, on by se rozstonal, náš Oskárek, a kravatu a notes a kapesník a ponožky – všecko dostal náš Oskárek – všude mají rádi našeho Oskárka, my už zase půjdeme, my musíme spěchat – ještě jsme neukázali vysvědčení u Löblů – on si bude ještě myslet ten Löbl s těma zrzavejma vousama – ten korach¹¹ Löbl s křivým pohledem –, že náš Oskárek špatně dopad, – už se nechal slyšet ten Löbl, co mu je všecko špatný, jenom on sám je ten nejkrásnější, měl povídat ten Löbl: „A cože,“ měl říct paní Neufuss, „že paní Paškes nepřijde ukázat vysvědčení, to asi,“ nechala jsem si říct od paní Neufuss, „to prý má Oskárek jistě horší známky než náš Robert,“ – je to chucpe¹² od takového Löbla se zrzavejma vousama!

OSKAR: Löblův Robert může nejmíň mluvit. Nezná ani předložky pojící se s akuzativem.

¹¹ Kórach – jméno několika biblických postav, nejvýznačnější z nich je zavrženíhodný vůdce vzpoury proti Mojžíšovi; jméno se rovněž vykládá jako „Holohlavý, Vyholený“. *Pozn. red.*

¹² Drzost, opovržlivost. *Pozn. red.*

PANÍ PAŠKES (*spráskne ruce*): Nezná ani předložky pojící se s akuzativem – pomyslete si! Považte si! Nešťastní rodiče – tolik peněz koštují ty studie, a on nezná ani předložky pojící se s akuzativem – ne, to tam musíme běžet, Oskárku, dej klobouk na hlavu, nerozcuchej si vlasy, koukej na cestu, neokopej si špičky, nezamaž se, dej ruku z kapsy, narovnej si kravatu, dej pěkné pozdravení – tak spánembohem, my už zas musíme běžet... (*Paní Paškes s Oskarem odejdou.*)

HAHN (*chmurně*): Všichni mají ze svých dětí radost, jenom já nemám mít žádnou radost. (*Zpozoruje Elzu, která se tulí k Votickému a oba dva si šeptají milostné věci. Hahn propukne v strašný hněv.*) Co tady máš co hledat? – Jak se smíš opovážit zdržovat mně lidi od práce? – Týýý! – Už ať jseš venku! – Jdi mně z očí! – Já tě nechci vidět před svejma očima! – Jdeš hrát na piano! – Tolik peněz to stojí, a ty o piano ani nezavadíš! (*Elza odchází plačíc.*)

HAHNOVÁ (*konejšivě*): Ale tatínku! – Nech ji, co ji nenecháš? Ty pořád jen s tím hraním na piano – co ji s tím trápíš? Vždyť ona nemá ani hudební sluch. –

HAHN: Co – sluch! – Jakejpak tady sluch? – Moje dcera nemá mít hudební sluch? – Však ona už dovede poslouchat, jen když chce! – K smíchu! Dcera Leopolda Hahna nemá umět hrát na piano? – A vidíš, přece musí mít hudební sluch, když už hraje sedmej sešit! (*Shora ozvou se srdcervoucí zvuky klavíru.*)

HAHNOVÁ: A nač to naše Elza bude jednou potřebovat – věru, já taky neumím hrát na piano. –

HAHN: A mluv si, co chceš, je to hezké. Sejde se společnost – lepší společnost – a řeknou: „Co my tady budem sedět jen tak – slečna Elza nám něco zahraje – slečna Elza Hahnová, známá umělkyně!“ Slečna Elza se bude maličko zdráhat – a pak sedne k pianu a zahraje. Bože, ta hraje jako Rubinstein – kdepak Rubinstein! Všichni budou celí pryč – bude se plácát a stará Schulhofka bude mít vztek – jej! – ta se bude zlobit!

HAHNOVÁ (*nadšeně*): Jej! Ta se bude zlobit – stará Schulhofka – to si můžu myslet! – Její Irma hraje teprve pátý sešit!

HAHN (*pokračuje v rostoucím nadšení*): A v novinách budou psát: „Slečna Elza Hahnová, hvězda klavíru, zaručeně nejlepší umělkyně v tomto oboru, dcera šéfa firmy Leopold Hahn, zboží módní a galanterní, založeno roku 1855, účinkovala při koncertu ve prospěch Spolku pro podporu nemajetných lidí – (*najednou se zasmušiv*) – a co já to tu povídám! Třebas nebude umělkyně – moje starost! – já z toho nic nemám! (*Uhodí na pult.*) Ale učit se musí! Ten její učitel pan Matějček je mně dlužen houf peněz za zboží a neplatí. Dobře! A – naše – Elza – bude – u něho – tak dlouho – brát – hodiny, – dokud dluh neodehraje! – To víš, na mě si nepřijde, ten pan Matějček, úředně povolená škola hudby – já se jmenuju Hahn! (*k příručím*) A vy jste mně fajnověj pán, jen co je pravda! – To vás taky učili ve spolku, abyste si obchodu nevšímal, ale zato dcery firmy? – To věřím – špatnej nápad by to nebyl – starej Hahn se bude padesát let dřít – padesát let shánět – běhat – starej Hahn v obchodě zešediví – připraví se o zdraví – uloží se do hrobu – a najednou přijde pan Alfréd Votický! – Kdo je pan Alfréd Votický? Kdo by byl pan Alfréd Votický: chytřej člověk – dobrej obchodník – usadí se jednou do obchodu starýho Hahna!

ALFRÉD (*povýšeně*): Co hovořejí, pane šéf? – Kdo jim řek, že já stojím o jejich obchod, – já věru o jejich obchod nestojím – ani

DĚJSTVÍ DRUHÉ

Kavárna asi tak druhého řádu. – Uprostřed je kulečník. – Po stranách stolky hustě obsazené živnostnictvem obého vyznání, mezi nimiž čas od času prodírá se kavárník, aby se hostům klaněl se slovy: „Moje úcta!“ – Dovnitř jeviště je kavárenské okno s obráceným nápisem „Kavárna-Café“. Tímto oknem je viděti do ulice; občas přejde kolem nějaký člověk, přitiskne tvář ke sklu a dívá se dovnitř. – Při zdvižení opony je slyšeti zmatenou směsici hlasů jako: „Když já vám říkám – říkáte vy – budou mně povídat – pane Weil, voni jsou sovědek – já držím a nepustím – pane vrchní!“ atd., z níž vyniknou tyto hlasy:

HLAS: Ten je moc dobrej! – Vám a všem židovským dětem řečeno, pane Šabata, aby si tak stáli jako pan Bišický.

VÁŠNIVEC: Já ho nemůžu ani vidět! Ten jeho obličej je mně tak protivnej jako platební rozkaz od berního úřadu.

BODRÝ ŽIVNOSTNÍK: Jó, ty daně!

MALÝ ŽIVNOSTNÍK: Jó, ty daně! – Tuhle dostanu přípis – koukám se do něho a povídám si: „To snad není možný –“ jdu na úřad – zaklepu – nikdo se neozve – tak tam vrazím – velká místnost – koukám se a vidím: U stolu sedí pán – povídám: „Copak je to možný –“ Povídá: „Jó, pane, – to víte –“ Povídám mu: „Cooo? Jak tu stojím před bohem –“ Povídá on: „Pane, nemůžu si pomoct, my to máme nakázaný –“ Povídám: „Pane, – nevím, jakej je váš titul, to pude vejš –,“ a obrátil jsem se, a jak mě tu vidíte, šel jsem pryč!

mně dali na dluh tenhle žaket – dal jsem si ho vyžehlit, a je jako nověj – elegantní, co? (*zamyšleně*) Ale co budu dělat s těmi kalošemi – je to pro sedmiletý děcka – neznaj někoho, kdo by měl šest sedmiletých děcek? – Co se na mě pořád koukají, pane Lüftschütz?

LÜFTSCHÜTZ: Panééé Popper, – teď jsem si vzpomněl – nemají oni v Brně příbuzný – Popper, sklo a porcelán, má dva synové, jeden študuje na doktora a druhej bude inženýr?

POPPER: Popper, sklo a porcelán? – Nebudu znát Poppra – jak se tak můžou ptát: vždyť je to můj strejc. Popper, sklo a porcelán – vzal si sestřenici z maminičiny strany.

LÜFTSCHÜTZ: Jeho paní je rozená Glaserová z Tejnice – Fanny Glaserová, nejstarší z pěti dcer –

POPPER (*udiveně*): Jak to vědí?

LÜFTSCHÜTZ: Jak to vím? – Otázka! – Nebudu znát Glasera z Tejnice – přece Glaser, představenej náboženský obce, nosí brejle, náramně vznešenej pán – jeho syn je doktor – moc hledanej – slavnej muž – já jsem s ním jedna ruka – hraju s ním šach – vždycky prohraje – zlobí se – kdepak se mnou – já jsem světoznámej šachista – člen devětapadesáti šachových spolků – on je můj bratranec – tatínek vzal si sestřenici starýho Glasera –

POPPER (*radostně*): A podívejme se – tak jsme teda příbuzný – znají to přísloví: Tak dlouho dva židi spolu mluví, až jsou příbuzný, – to se bude tatínek divit, až mu to budu vypravovat, – řekne: „To bych se divil, abys ty nenašel někde příbuznýho,“ – tak co, Lüftschütz, dáme si?

LÜFTSCHÜTZ: Dáme si. – Ale jen sousedskou, poněvadž nechci, abys přišel ke škodě. – Jak bys k tomu přišel, abys platit mou zábavu? – Já od nikoho nic nechci – nemám zapotřebí – peněz vagon – (*Hrají.*)

POPPER (*plácá se radostně do stehna a tancuje na jedné noze*): Kiks!
Hahaha!

LÜFTSCHÜTZ (*urazeně*): Co se směješ? – Máš se, věru, čemu smát – rád bych věděl, co je tady k smíchu? Dneska nejsem vůbec v kondici. Když jsem v náladě, tak to každému naklepu. (*Vyměňuje si tágo, dlouho vybírá a potězkává v ruce.*) Všecko mají takový křivý – pak má člověk hrát – no, to je dost, žes už jednou přestal. (*Hraje.*)

POPPER: No, ten by moh přijít – je dobře myšlenej – máš správný myšlenky – je vidět, že by ses taky naučil hrát, kdyby ses pilně cvičil a měl k tomu náhodou talent!

LÜFTSCHÜTZ (*pohrdavě*): S tebou budu mluvit – s tebou nemám co hovořit – to už mlčím – takovou řeč nemůžu poslouchat – takový lidi mám rád, co moc mluví, – máš poněti, jak jsem hrál, – hrál jsem s jinejma pánama než se zástupcem firmy Epstein. – Když jsem byl v Olomouci, – hrál jsem s doktorem teologie, prelátem Heimem – nejlepším hráčem kulečníku z celýho kraje, náramně učenej člověk – kolegiální – mě měl moc rád – říkával: „Pane Lüftschütz, – vy a já – my jsme dva teologové.“ Povídám mu: „Jejich Velebnosti, – vyzývám je k zápasu – dám jim do tisícovky pět set napřed.“ – Povídá mně: „Pane Lüftschütz, co mně to povídají, je veliká opovážlivost – veliká chucpe¹⁵ –“ Povídám: „Jejich Velebnosti, žádná chucpe – přijímají vyzvání?“ – On na to: „Dobře, pane prokuristo, – já půjdu do vedlejší místnosti – pomodlím se breviář –,“ a co budu dlouho vypravovat – pomodlil se breviář – vypil pět piv – vykouril dvě viržinka – a já pořád hrál – dělám sérii sto – dělám sérii dvě stě – dělám sérii tři sta – kolem stojí plno pánů – doktoři – inženýři – ředitel akciové společnosti – pět profesorů – jeden polní podmaršálek – veliké divení – říkali: „Co vidíme teď, – to

¹⁵ Drzost, troufalost. Pozn. red.

jsme ještě neviděli!“ – a co budu dlouho vypravovat: Udělám sérii devět set devadesát devět a končím nádherným tripple-buzarem. – Povídal pan probošt: „Co tady vidím, to je pamětihodné a mělo by se zapsati do análů kapituly olomoucké –“

(Mezi touto řečí odejde Artur Popper ke stolu hráčů karet a dívá se do hry. Votický odejde rozhořčen od pana Katze, přechází kavárnou s rukama v kapsách a posléze přisedne ke stolu, kde se rozprádá politická debata.)

VÁŠNIVEC: Samá lumpárna – samá zlodějna. *(Bije pěstí na stůl.)*
Mouka má stát čtyři koruny padesát? Kdo to má vydržet?

POLITIK: Já říkám, že kdyby ta vláda – *(Mávně rukou.)* ale kdepak! Ti tam nahoře nevědí kudy kam, ale neřeknou si: Když jsme teda laikové a ničemu nerozumíme, zeptejme se člověka, nějakého zkušeného kupce, co máme dělat, a já bych jim odpověděl: Co máte dělat? Podívejte se na jatka, tam uvidíte celou neřest –

VÁŠNIVEC *(bojárně):* Venku jsou demonstrace. Budou prejrabovat...

POLITIK *(prorocky):* Uvidíte, to vezme špatný konec. To smí bejt, aby každou chvíli chodili lidi po ulici a bouřili se?

VOTICKÝ *(vmísí se do debaty):* Vidíte, to je duch nové doby. Nepokoje, stávky, vzpoury...

POLITIK: To dříve nebývalo. To se ví, byly nějaké sem tam demonstrace, lidi chodili se štandartama z Vinohrad do Prahy, ale přišel četník s vousem, podíval se četnický, a lidi šli na oběd.

VOTICKÝ: Vidíte, pánové. Četník s knírem udělal pořádek. Knír – to byl symbol veřejného pořádku. Dokud nosili mužští kníry, byl spořádaný stát a o revoluci dovídali jsme se pouze z dějin.

VÁŠNIVEC (*kývá*): A ta láce! A když povážím, že metr pořádného brněnského štofu byl za dva zlatý – ale k neroztrhání. Taky dostal člověk nevěstu, na kterou moh přísahat, že s nikým nic neměla. Když jsi šel na ouřad, tak nikdo s tebou nemluvil – taková byla přísnost. A okresní hejtman – úú, jakéj to byl pán! Vydal jsi se v jedenáct na hejtmanství, zaklepal tichounce a zeptal se diskrétně: „Přijal by mě pan místopředseda?“ – Sluha se zlatými knoflíky se ani neotočil, on s jedním nemluvil a jen tak do vzduchu: „Ještě nepřišel.“ Vydal jsi se ve čtvrt na dvanáct a sluha: „Jo, pan místopředseda už odešel. On na vás bude čekat – ne?“ (*Vzdychne.*) Inu, byly to zlatý časy!

VOTICKÝ: A čím to všechno? Proč přišla válka a revoluce? Protože lidi zbujněli, protože místo solidního kníru, který ctil Boha a vrchnost, aby se mu dobře vedlo na zemi, přišel frivolní duch, jenž odstranil kníry. Kdyby tehdy vlády nebyly slepé, musely by si všimnouti té okolnosti, že duch, jenž odstranil kníry, podkopává i právní řád, i vrozenou úctu poddaného k vrchnosti. Katolický kněz, který jede do Svaté země, musí si dát narůst vousy věda, že by s ženskou, oholenou tváří upadl v opovržení. Avšak moc světská ani duchovní necítila, že se plíží mezi národy podvratný duch, a kněží z kazatelny nevarovali věřící, aby nepodléhali frivolní módě a nedávali si oholiti knír, jenž byl zárukou kontinuity pokoje a řádu. Nu, a tak to začalo. Mužové si holili knír a hlásali ženskou emancipaci, která skončila se útokem žen na úřady, a když ženy vytlačily muže z jejich míst, daly si v opojení vítězstvím ustříhnouti vlasy. Pánové, americký oholený obličej a mikádo – to je duch doby, jenž znepokojuje valutu, nedá kursům stabilizovati se a žene nespokojený lid na ulici proti strážcům veřejného pořádku.

VÁŠNIVEC: Jak to, pane Votický, pěkně pověděli! Oni jsou hlava!
Z nich by byl poslanec! Ale, řeknou mně, pane Votický,
nebudou rabovat krámy?

VOTICKÝ: Nic takového nebude. Ovšem – musíme každý něčím
přispět k tomu, aby byl pořádek. Jedním slovem: Kupte si
ode mě pásky na vousy. Dám je lacino.

VÁŠNIVEC: Totiž, jak to – pásky na vousy?

POLITIK: Kdo by koupil pásky na vousy?

VÁŠNIVEC: Sám jste povídal, že ta dnešní mládež – já to po vás
neumím říct – nejsem tak vejřečnej – víte, že nikdo nenosí
vousy, a co tedy s pásky na vousy?

VOTICKÝ: Pánové, nebuďte slepí k tendenci doby. Kníry zase
přijdou. Pozorujte, jak se svět konsoliduje. Měna dostane
zlatý základ. Budou kníry! Poslyšte, já vám něco přečtu.
(*Vytáhne noviny a čte.*) „Ve valné schůzi okrašlovacího spolku
v roce minulém byl přijat návrh zřídit před okresní
stravovnou *umělou nádrž s vodotryskem*, který by byl
vhodným a vkusným doplňkem rušného města našeho.
Želeli bychom, aby pro slabou finanční sílu spolku byla tato
myšlenka odložena, snad docela zapomenuta, proto si
dovolujeme a obracíme ke členům a příznivcům spolku
okrašlovacího, k ostatním spolkům zdejšími, zvláště pak
k našemu dámskému světu, jehož vnímavá a něhy plná láska
ke krásám přírodním je vždycky významnou předností,
a prosíme, aby nás – má-li se k provedení vodotrysku v jaře
příštím přikročiti – ve snaze té sbírkami a dary laskavě
podporovali. U vědomí, že práce naše – jediné k výzdobě
města a jeho okolí směřující – prohlubovati bude lásku ke
krásnu a přírodě vůbec, buditi smysl pro pořádek a čistotu
a stanou se hlavně – *a toho budme pamětlivi* – naší mládeži
činitelem výchovným...” – Nuže?

VÁŠNIVEC: S dovolením! Tomu už vůbec nerozumím. Nejdřív jste mluvil o starých časech, pak o revoluci a vousech, a tohle...

POLITIK: Vodotrysk před okresní stravovnou a pásky na vousy...

VÁŠNIVEC: Všecko splete dohromady...

VOTICKÝ (*rozrušen*): Copak tomu nerozumíte? Vždyť je to tak jasné! Ten vodotrysk před okresní stravovnou – není to důsledek toho, že byla Rudá armáda před branami Varšavy poražena? Že následkem toho roztálo i u nás revoluční hnutí jako sníh na slunci? Že tedy místo rozvratných idejí věnuje se lid péči o okrášlení rodného města? Místní vlastenectví – toť záruka návratu starých časů... Kupte si pásky na vousy! Přijdou kníry! Už se pořádají výlety na zříceniny starých hradů, jak tomu bylo za dřívějších dob. Vrací se smysl pro tradici. Kupte si pásky na vousy! Kupte si pásky na vousy!

VÁŠNIVEC (*důstojně*): Já si zakazuji, pane Votický, aby si ze mě dělali frňousy! Já jsem starej zkušeněj obchodník – oni mladíku!

VOTICKÝ: Ale pane Guth!

POLITIK: Jo, pane Votický, – my jim nejsme pro blázny. My taky něčemu rozumíme, třebaš bysme neměli ty školy, – ale Hahnovy pásky na fousy jdou si prodat někomu hloupějšímu.

VÁŠNIVEC: A vůbec je to od nich drzost, pane Votický.

(Votický mávne rukou a odchází k jinému stolu.)

VÁŠNIVEC: Hehe, pásky na vousy!

POLITIK: „Koupějí si pásky na vousy,“ povídal – chytrák!

VÁŠNIVEC: Hehe! Pásky na vousy a vodotrysk před okresní stravovnou – (*s opovržením*) inteligent!

(Lüftschtütz zanechá hry a s uraženou tváří usedne ke stolku. Po chvilí přisedne k němu Popper, poplácá ho po zádech. Vejde Julius Baum. Hlasy: „Aáá, pan Julius Baum!“ – „Má úcta, pane Baum!“ – Co dělají, pane Baum?“ – „No, co jsem povídal, pane Baum!“ – „Baum, máš přijít do Area, jeden pán tam na tebe čeká!“ atd. Baum se s přítomnými zdraví, podává jim ruku a pak usedne u stolku u okna.)

BAUM: Hej! – Pst! – Bílou kávu!

PIKOLO: Bílou kávu, prosím! *(Odběhne.)*

(Baum se ponoří do četby novin.)

PIKOLO: Bílá káva, prossím!

BAUM *(čichá znalecky ke kávě):* Jakou kávu berete? Santos, jávu, brazil, perlovou, směs...? Kolik platíte kilo? Jakou máte asi režii?

PIKOLO: Já nevím, prossím!

BAUM: Nic nevíš. To máš všechno vědět, blahorodí! Máš si všeho všímat. Když jsem byl kluk jako ty, nic mně neušlo. O všem jsem musel vědět. Na kolik si přijdeš na diškerecích? Asi!

PIKOLO: Jak kdy, prossím!

BAUM: Jak kdy! – – To není žádná odpověď! Já nechci nic vědět – já nejsem zvědavej – co mně je po tom – já mám jiný starosti. Kolik vydělá markér? Kolik pan vrchní? Kolik platíte za plyn – světlo – topivo? Jsou velký daně?

PIKOLO: Já nevím, prosssím!

BAUM: Já nevím, prossím! Nic nevíš – já se tě na nic neptám – to víš, mě to moc zajímá – to by mě mělo co zajímat! Je u vás taky cítit ta krize?

PIKOLO: Teď už tak ne. Pan šéf koupil ventilátor. Už to není tak zlé, prosím – každý den ráno se otvírají okna – když ono se tu moc kouří, tak je tu těžký vzduch...

BAUM: Já se tě neptám na těžkej vzduch – ten já cítím taky –, já se ptal, je-li tu cítit taky ta velká obchodní stagnace, – jdi a přines nějaké rohlíky – ale ratatata – už ať jseš tady!

PIKOLO: Rohlíky, prossím! (*Odběhne.*)

(Pikolo přinese košík s pečivem. – Baum bere každý jednotlivý rohlík do ruky, zmáčkne a pak zase odkládá.)

BAUM: Máš nějaký divný rohlíky, pane vrchní. – Všecko je takový křivý, hrbatý, šiřatý – nemá to žádnou fazónu – to je nějakej výběr?

PIKOLO: Prossím, pane, je zakázáno zboží ohmatávati –

BAUM: Cooo? – Co ty mně budeš vypravovat? – Ty jseš ještě mladej – já si za svý peníze můžu vybrat – mě nenapálíš – ty seš na mě krátkej – já jsem starej obchodník – od třinácti let jsem z domova – týýý! – dej pozor! – Já tě dlouho pozoruji – ty máš víc drzosti než peněz v kapse! (*Vybere si dva rohlíky a zaplatí. Pikolo odběhne. Pije kávu a zpozoruje Votického; kyne mu, aby přisedl.*) Jdou sem! – Jdou sem! (*Po chvíli usedne Votický u Baumova stolu.*) Má úcta, panée Votický! – Co to, že jich není vidět? – Posaděj se tady se mnou – pěkně si popovídáme!

ALFRÉD: Já, panée Baum, nemám čas na nějaký jejich popovídání. – Přáli si něco?

BAUM: Co bych si přál, pane Votický? – Věru nic si nepřeji.

ALFRÉD: Tak já zase půjdu. (*Chce odejít.*)

BAUM (*popadne ho za šosy a přinutí jej, aby se posadil*): Nonono! Tady si pěkně sednou! Co jsou takovej divnej? Co mají pořád co shánět – já mám s nima co mluvit!

ALFRÉD: Voni mají se mnou co mluvit? Tak to měli říct hned – to jsem zvědavej!

BAUM: Tak, jak se vede, pane Votický, jsou zdravej?

ALFRÉD: Ještě to ujde, proč se ptaj?

BAUM: Proč se ptám! – Protože se ptám! Co jim píšou z domova?

ALFRÉD: Píšou... že mají starosti a tak dále. To jich nezajímá.

BAUM: Co by mě to nezajímalo – mne všechno zajímá. Co dělá pan Hahn?

ALFRÉD: Pan Hahn... pan Hahn... (*Vstane.*) Já spěchám, pane Baum. –

BAUM: Póóčkaj! – Co utíkaj? – Já řek, že mám s nima co mluvit!

ALFRÉD: Tak co nemluvěj?

BAUM: Copak nemluví? (*důvěrně*) Poslouchaj, pané Votický, je pan Hahn veselej?

ALFRÉD: Ani bych neřek – spíš takovej melancholickej.

BAUM: A nemohli by mě říct, proč je melancholickej?

ALFRÉD: To by se ho měli zeptat – mě by to taky zajímalo. Poněvadž šéfové vůbec a melancholický šéfové zvlášť nejsou žádněj med.

BAUM: Já vím, proč je melancholickej, – když je obchodník melancholickej, tak to má důvody – to není zamilovanej študent.

ALFRÉD: Tak mně to řeknou proč!

BAUM: Protože... (*Sníží opatrně hlas.*) Má v obchodě póvl, velikej póvl! Má na skladě veliký kvantum pásků na vousy a to mu dělá ohromnej zármutek.

ALFRÉD: No a?

BAUM: No a – (*Uchopí Alfréda za knoflík.*) – já bych třeba koupil ten póvl, aby už nebyl melancholickej, starej Hahn!

ALFRÉD (*prudce vstane*): Vědí – to už zase jdu – když jsem jim pro blázna – věru opovážlivost – co si to dovolujou – chucpe!

BAUM (*posadí ho násilím*): Póóčkaj – co se plašej – žádná opovážlivost – žádná chucpe – ať zchromnu na obě nohy – aby moje děti byly tak zdravý, že to myslím vážně! Já chci pásky efektivně koupit, čestný slovo – ať nevidím žádnou radost v životě!

ALFRÉD (*nedůvěřivě*): Já vím... voni by je chtěli takhle zadarmo!

BAUM: Žádný zadarmo – ani trochu zadarmo – Julius Baum nemá, chválabohu, zapotřebí, aby mu někdo něco daroval! Já pořádně platím!

ALFRÉD: Panée Baum –

ČÍŠNÍK (*k Baumovi*): Pane Baum, volá vás telefon!

BAUM (*vyskočí*): Moment! (*Odběhne.*)

ALFRÉD (*sedí chvíli zamýšleně, poškrabuje se v týle, pak se rozhodne a jde k panu Lüftschützevi*): Pane Lüftschütz, jdou sem na slovíčko. (*Bere Lüftschütze stranou.*)

LÜFTSCHÜTZ: Co je?

ALFRÉD: Pane Lüftschütz, řeknou mi spravedlivě, znají toho pána?

LÜFTSCHÜTZ: Kterýho pána?

ALFRÉD: Toho pána, co se mnou tadyhle seděl a teď odskočil.

LÜFTSCHÜTZ: Voni se mě ptají, jestli znám toho pána, co s vámi sedí a teď odskočil, poněvadž ho volala k telefonu firma Pollak – totiž ne firma Pollak, nýbrž pan Dub od firmy Pollak – nápad! – nebudu znát toho pána – celej svět zná toho pána – to je pan Julius Baum!

ALFRÉD: A teď mi řeknou tu věc, kterou chci vědět, jestli oni to vědí: Vědí, že je příbuznej s mým šéfem panem Hahnem?

LÜFTSCHÜTZ: Nápad! – Nebudu vědět, že je příbuznej pana Hahna, – je to jeho bratranec, chtějí-li něco vědět, – jeho maminka a jeho maminka – totiž: vod Hahna maminka je sestra Baumovy maminky – takhle: obě jsou dcery bejvalýho pana Weinsteina ze Sůví Hory, co už dávno zemřel, ale říkali mu „Povím-povím“.

ALFRÉD: Pane Lüftschütz! Řeknou na svoje čestný slovo: Vím já, že je pan Hahn příbuznej pana Bauma?

LÜFTSCHÜTZ: Nápad! – Proč by to nevěděli, když jim tady povídám, že to ví celej svět?

ALFRÉD: Pane Lüftschütz! Řeknou mi – podívaj se: Já jsem u Hahna příručí, no ne? – Dveře se tam netrhnu – já si všechno nemůžu pamatovat, to uznaj – pan Baum byl u nás asi čtyřikrát, no ne? – já se o to nestarám, i co mně je po tom, no ne? Musím já vědět, že pan Baum je příbuznej pana Hahna? (*Oba pohlíží si chvilku pevně do očí.*)

LÜFTSCHÜTZ (*slavnostně*): Panée Votický, voni nemusejí vědět, že pan Baum je příbuznej pana Hahna!

ALFRÉD: Pane Lüftschütz, já to taky nevím!

LÜFTSCHÜTZ (*s důrazem*): Pane Votický, voni toho pána vůbec neznají!

BAUM (*se vrací a usedne na své místo*): No tak – jak si to rozmyslili?

ALFRÉD (*váhavě*): Když ono to je, pane Baum, těžká věc – já nevím, jestli pan Hahn ty pásy prodá –

BAUM: To mně nepovídaj – celej svět ví, že Hahn je pro ten pól celej nešťastnej, – všude chodil a povídal, že nemá žádnou radost na světě od tý doby, co ho napadla ta divná špekulace!

ALFRÉD: To zas starýho Hahna neznají – ten když nejvíc naříká, tak má největší radost! Jó, pane, – já nevím, jestli jim to můžu říct, – je to velký tajemství!

BAUM (*dychtivě*): Mně to můžou svěřit, to vědí – já jsem Julius Baum!

ALFRÉD (*slavnostně*): Tak jim teda svěřím to strašlivý tajemství... ale zadušjou se, že si to nechají pro sebe!

BAUM: Namouduši že to nikomu neřeknu!

ALFRÉD: Tak tedy... Šel jednou starej Hahn na procházku po nábřeží. A jak tak chodí, najednou slyší volání o pomoc. Kouká se a nějakej člověk se topí. A jakej už starej Hahn je, – shodí ze sebe kabát – zuje si boty a skočí do vody. – A tak jim toho milýho člověka z tý vody vytáhl, byl to nějakej továrník. „To jim,“ povídá ten továrník, „do smrti nezapomenu, že se pro mě tak inkomodýrovali.“ Vytáhne ten továrník notes a poznamenává si adresu pana Hahna. „Já jim,“ povídá, „pošlu prezent, že z něho budou mít radost.“ A tak jednoho dne přijede ke krámu vúz a lidi z něho skládají bedny.

BAUM (*zvědavě*): A co bylo v těch bednách?

ALFRÉD: Nechaj, až domluvim. – Starej Hahn se moc diví, co to asi má znamenat, když nic neobjednal, – otevře jednu – otevře druhou – otevře třetí – co jim budu dlouho vypravovat – vidí: pásky na vousy! – A zároveň přijde mu psaní a v tom psaní stálo: „Vaše Blahorodí, posílám jim ten slíbenej prezent s veškerou úctou.“ Starej Hahn se ještě víc diví, jakej je to divnej prezent, – chodil hezkej čas kolem pultu a pořád přemýšlel: „Co já s tím zbožím budu dělat? – Já ten artikl nevedu!“ – A když obešel krám potřístapadesátýšestý, povídá: „Ale co, nechám to ležet, uvidíme!“ – A po nějakým čase začal si pochvalovat: „Leží to – nikdo to nechce – teda je to póvl! Ale jakej póvl! Od tý doby, co to mám na skladě, lidi

se do krámu hrnou. – Přineslo mně to štěstí!“ – A povídal: „Kdo by si to byl pomyslel, že si na starý kolena budu moct dovolit ten luxus, jezdit každéj rok do Karlovehj Varů. To dělá všechno ten pól. Já bych ty pásky nedal za milion – ledaže by mně nabídl někdo slušnou cenu.

BAUM: To je věru zajímavá historie. Kdo by to řek, že v obchodě s módním zbožím se může přihodit taková romantika... A zač by dal Hahn ty pásky?

ALFRÉD: Nóó, co by dali?

BAUM: Nóó, co za ně dám?

ALFRÉD: No, že jsou to voni, tucet osumadvacet korun.

BAUM: Cóó? – Ó-sum-a-dvacet korun! Voni jsou blázen!

ALFRÉD: No, kolik dají?

BAUM: No, kolik dám – kolik můžu dát – šest korun dám!

ALFRÉD: Cooo? – Šest korun! – Voni jsou blázen! – Dají pětadvacet a to je moje poslední slovo!

BAUM: Vidím, že s nima žádněj obchod neudělám, – kdyby řekli deset korun, – to by byla aspoň řeč –

ALFRÉD: No, pane Baum, že jsou to voni, – dvacet korun!

BAUM: Vidím, pane Votický, že mají špatný srdce – a že by si z toho nic nedělali, kdyby moje děti neměly co jíst, – řeknou mi: Může si otec rodiny dovolit platit takovou horentní cenu? Vždyť bych na tom efektivně prodělal kalhoty!

ALFRÉD: Tak já jim něco řeknu – aby nepřišli k zničení a jejich děti – nedej pánbu – nemusely chodit dům od domu – patnáct korun!

BAUM: Dvanáct! Víc pánbuví nemůžu! (*Bije se v prsa.*)

ALFRÉD: Patnáct. Dolů už pánbuví nemůžu! (*Bije se v prsa.*)

BAUM: Dvanáct – abych tak zdrav byl!

ALFRÉD: Patnáct – aby moje rodiče byli tak zdraví!

BAUM: Slevěj!

ALFRÉD: Nemůžu, jak je velký Bůh nad námi!

BAUM: Dám třináct.

ALFRÉD: Čtrnáct!

OBA (*vstanou, uchopí klobouk, současně*): Tak spánembohem, už vidím, že s nima neudělám žádnéj obchod! (*Chytanou se vzájemně za ramena a jeden druhého přinutí, aby se posadil; současně.*) Počkaj, co utíkaj? (*současně*) Třináct a půl! (*současně*) Platí!

BAUM (*utírá si pot*): Chvála Hospodinu, bohu zástupův, jenž dítky Izraele vyvedl z otroctví egyptského! Voni mi dali co proto... To byla práce! A teď jim chci něco říct.

ALFRÉD (*slavnostně*): Mluvěj, pane Baum! Já jich tak rád poslouchám.

BAUM: Tak poslouchaj, pane Votický! Snad si nemyslej, že jejich pohádce o tonoucím továrníkovi a šlechetným a hrdinským Hahnovi věřím? Mě chtějí učit starýho Hahna znát – máho vlastního bratrance?

ALFRÉD (*prudce*): Já nic nevím – já jich neznám – o tom mně nic není známo, že jsou bratranec pana Hahna, – co mně je po tom?

BAUM (*konejšivě*): Bodejť by to věděli – nic nevědí – jak by to mohli vědět – oni myslí, že jsme si cizí, – komu by to napadlo, že jsme bratrance? Nejsou žádnéj prorok, proto jim tohle faktum není známo. Ale poslouchají: Všecko, co mně tu vypravovali,

bylo sice moc krásný, ale velkej šmúz¹⁶. – Za prvé: žádněj továrník jim nepoleze do vody, když toho nemá kór moc zapotřebí. Za druhý: když už do tý vody vleze, tak si dá ale jó pozor, aby se neutopil, když je továrník. Voni, pane Votický, kdyby to přivedli na takovej stupeň, tak budou taky koukat, aby nepřišli o svůj továrnickej život. To je druhěj punkt. Za třetí: jak se můžou opovážit dělat si ze svýho šéfa, starýho Hahna, historickýho hrdinu? Viděli někdy, aby majitel obchodu se střížním zbožím byl nějakej hrdina? A když – to se ví – poleze do vody, aby zachraňoval továrníka. A konečně, já o tý šlechetnosti továrnický kór nic nedržím. Ale to si přece nemůžu myslet, aby ten jistěj továrník byl člověk tak zkažený, že by za zachránění svýho drahocennýho továrnickýho života poslal šlechetnýmu člověkoví, kterej se mu tak říkajíc proč? a zač? obětoval, takovej mizernej póvl, kterej leží na skladě, zabírá místo a je pro posměch lidem! To si můžou vypravovat svý babičce, ale ne panu Baumovi. Jináč ale musím uznat, že mluvili docela věcně.

ALFRÉD: No dyť- dyť! Já přece... to vědí... mluvit je jiný a věřit tomu je jiný. Já musím přeci s nima si porozprávět, když jsou zákazník. Nebudem přece tu sedět jako dva němí, když děláme obchod, no ne? Tak jsme hotovi – obchod je uzavřenej?

BAUM: Jestli je uzavřenej! Chtějí to písemně?

ALFRÉD: Ale kdepak – co to povídaj, pane Baum! – Jak bych si moh něco takovýho dovolit – já jim věřím, pane Baum! – Co voni řeknou, to je svatý! Ale mohli bysme si na to zavolat svědky!

BAUM: Svědky? Proč ne – třebaš svědky. Teda jako ty svědky. No jo... Ale počkaj ještě s těma svědky, pane Votický.

¹⁶ Tlach. Pozn. red.

ALFRÉD: Núúú?

BAUM: Núúú!

ALFRÉD: A co na mě koukaj, pane Baum?

BAUM: A jak se nemám na ně koukat, pane Votický?

ALFRÉD: Pro mě! Tak se třeba koukají, pane Baum.

BAUM: Já se nebudu koukat, já jim něco řeknu, pane Votický!

ALFRÉD: No tak mluvěj, pane Baum!

BAUM: Co si o mně myslej, pane Votický, co? Jsem nějakej hloupej člověk – jsem nějakej chamr¹⁷ – či co jsem, pane Votický?

ALFRÉD: Kdopak jim řek, že si o nich myslím, že jsou chamr? Voni jsou věru chytřej člověk – mejm přátelům řečeno.

BAUM: Chytřej člověk! On mi říká chytřej člověk – opovážlivost! Já že jsem chytřej člověk, když koupím od nich pól za třináct a půl koruny? Co? To je chytrost?

ALFRÉD: Ať to není chytrost, ať je to hloupost – já vím moc! Tak co to teda kupujou? Co si dělají z jednoho blázny!

BAUM: Počkaj – ššš – jaký blázny – nedělaj rámus! Já mám dobrý srdce, pane Votický. Já když vidím dva nešťastně zamilovaný, tak mně to může srdce roztrhnout, pane Votický. Já za svou povahu nemůžu, ale musím všem nešťastným milencům pomáhat.

ALFRÉD: Co to povídaj, pane Baum? Jaký nešťastný milenci?

BAUM: Jaký? Oni jsou ten nešťastnej milenec a slečna Elza je nešťastná milenka, když to chtěj vědět. A já, Julius Baum, se mám na to dívat – aby se ještě – pánbu rač jednoho chránit – stala nějaká tragédie lásky? A jak byste si mohl vzít Elzinku,

¹⁷ Osel, hlupák. Pozn. red.

kdybych já od vás nekoupil pásky na vousy? Našel byste druhýho Bauma, dobrýho Juliusa, co má to dobrý srdce a pomáhá nešťastným milencům do stavu manželskýho?

ALFRÉD (*dojat tiskne mu ruku*): Oni jsou zlatej člověk, pane Baum, teď jim rozumím.

BAUM: No jo, ale že jsem zlatej člověk, tak mně přece nenechaj ten póvl na krku, pane Votický! Oni to po svatbě zase koupějí, to dá rozum –

ALFRÉD: Bůh uchovej a opatruj! Jak bych já... co si to myslej, pane Baum...? To bych měl udělat starýmu Hahnovi! Vždyť by to byl efektivně podvod!

BAUM: Jakej podvod, voni chytřej? Voni budou přece samostatnej obchodník a můžou si koupit, co chtějí. Hahn nebude přece už jejich šéf!

ALFRÉD: Viděj, pane Baum, to mají pravdu. Vida, na to jsem nepřišel! Tak teda platí. Já ty pásky na vousy koupím od nich za nákupní cenu zpátky!

BAUM: Jakou nákupní cenu? Voni jsou dobrej! To ten šlechtnej Baum nemá bejt vůbec za svý dobrý srdce odměněnej? To je odplata za milosrdnej skutek? Dají mi třicet procent provize z prodejní ceny. Nechť je odměněn spravedlivý Páně za svůj dobrej skutek třiceti procenty!

ALFRÉD: Třicet procent! – To by byla moc veliká odměna pro spravedlivého Páně. Dám deset!

BAUM: Deset – deset. K smíchu. Moje dobrý srdce. – Elzinka. – Hahnův zavedený obchod – deset procent?

ALFRÉD: Mají pravdu... Moje Elzinka sama stojí za milion. Dám patnáct procent.

BAUM: Dvacet řekli? Tak teda dvacet, aby neřekli. Pro mě za mě – teda dvacet procent.

ALFRÉD: No – pro mě – za mě – dvacet procent, aby neřekli. Ale to jim povídám: Nikomu ani muk! A teď si zavoláme svědky!

BAUM: Dobrá! (*mohutným hlasem*) Pánové, – kde jste kdo, pojd'te sem! (*Lidé vstávají ze svých míst a seskupují se kolem.*) Pánové, slavně prohlašuju, že kupuju pásky na vousy, co má starej Hahn na skladě –

ALFRÉD: – ten světoznámý póvl –

BAUM: – co mu užívá věk –

ALFRÉD: – a co je kvůli němu celej nešťastnej –

BAUM: – tucet za třináct a půl korun československých –

ALFRÉD: – tucet za třináct a půl korun československých –

(*Veliké pohnutí. – Chvilí mrtvé ticho. – Pak ohromný smích. – Vidíme živnostníky, ani se vzájemně podpírají, aby nepadli, ale pan Katz padne pod stůl a křečovitě sebou šubá.*)

BODRÝ ŽIVNOSTNÍK: Hahaha! Nějaký šigán mu vlezl do hlavy!

MALÝ ŽIVNOSTNÍK: Hahahaha! – Totál mešuge¹⁸!

PAN KATZ (*prská*): Pan... Baum... bude dodávat... (*Škyt!*) – pásky na vousy – (*Škyt!*) – armádě!

BAUM (*opovržlivě*): Jdou, jdou, pane Katz! – Voni vědí, jestli jsou živ, pane Katz! – Třeba budu dodávat armádě, voni chochem! – Smějí se a nevědí čemu. Chytráci. To mám rád takový lidi!

ALFRÉD: Co budeme s nima mluvit, pane Baum. Ať se smějou. Jdou, pane Baum, půjdeme spánembohem...

¹⁸ Blázen. Pozn. red.

(Baum s Alfrédem odchází. Pauza. Po chvíli vstoupí pan Hahn s paní Hahnovou. Jejich příchod vzbudí nové pohnutí. Hlasy: „Pan Hahn s paní přišel!“ Hosté kavárny obklopí manžele Hahnovy.)

MALÝ ŽIVNOSTNÍK: Gratuluji, pane Hahn!

BODRÝ ŽIVNOSTNÍK: Mnoho štěstí, pane Hahn! Co dají k lepšímu?

HAHN: A co je?

HAHNOVÁ: Co se stalo, co se stalo?

PAN KATZ: Nevědí? Jistě nevědí? – Tak si to nechaj vypravovat!

HAHN: Núúú?

PAN KATZ: Pan Votický prodal váš póvl!

HAHN: Ojvej! – A komu?

HAHNOVÁ: Ojvej! – A komu?

PAN MATĚJÍČEK (*prodere se zástupem*): To mají radost, pane Hahn, co? – Ale srdce mé svírá veliký žal... poněvadž se nám teď Elzinka provdá... (*Štkaje.*) Moje... nejmilejší žákyně!

HAHN (*přísně*): Jen se tak neradujou, pane Matějček! Ještě to nevyhráli, pane Matějček! Ona, Elzinka, bude u vás i po svatbě brát hodiny na klavír! Na mě si nepřijdou, pane Matějček! Vůbec, já jim něco povím: Tuhle jsem se díval do knih a seznal jsem, že jejich dluh u mne je tak enormní, že by Elzinka musela k vám chodit učit se na klavír až do smrti. Tak aby věděli, pane Matějček, od zítřka bude se u vás učit moje paní, a když to ještě nestačí na odehrání dluhu, tak budu brát hodiny i já, i naše babička, i naše Katy, jak bude mít volno, a celá rodina. To vědí, pane Matějček, – já jsem Leopold Hahn a žádnéj František Ejhle! Celá rodina se bude učit na piano, dokud se dluh neodehraje!

PAN MATĚJÍČEK (*zdrčen*): No... pro mě... Budu učit třeba celou mišpóche¹⁹... celou rodinu... já jsem odhodlaný ke všemu... Kdybych měl, nevím co... (*mužně*) To vědí ale, pane Hahn, že jim nezaplatím ani krejcar – já jsem F. X. Matějíček! – Jsem hudebník versírovaný, státně zkoušený a vaši rodinu nejtěžším kouskům, ano i operám naučím – ale dluhy neplatím! Já jsem F. X. Matějíček! (*Odejde stranou.*)

PAN KATZ: Ale jedno je mně divný, že právě ten Baum koupil váš póvl!

HAHN: Cože, Julius Baum! Můj bratranec Baum?

PAN KATZ: Jojo, ten váš bratranec Baum.

HAHN (*zamyšleně*): Hm – to je... to je... A co? Jakej bratranec? Já nevím nic o žádným bratranci. Komu to Votický prodal, – tomu to prodal. Co je mně po tom?

HAHNOVÁ (*polohlasně*): Vidíš, pořád jsi říkal – Votický. Núúú? Je to obchodník, nebo ne? Jenom neměl to prodávat příbuznému!

HAHN: Jakýmu příbuznému – pořád! Co ty víš o příbuzných? Nic nevíš – já taky ne. Prodal to – a ostatní: Pssst!

PANÍ HAHNOVÁ: Pssst!

HAHN (*mne si ruce*): A teď si dáme, maminko, káfičko!

OPONA

¹⁹ Rodina, příbuzenstvo. Pozn. red.

DĚJSTVÍ TŘETÍ

Parádní pokoj v domě pana Hahna. Zařízení, jaké je obvyklé v kruhu pokojných měšťanů. U stolu je shromážděna četná společnost, neboť se slaví zasnoubení slečny Elzy s panem Votickým. Hosté jedí a pijí a dělají velký hluk.

HLASY: Pssst! – Ticho! Strýček Ignác bude mluvit. *(Utišení.)*

STRÝČEK IGNÁC *(vstane a nasadí si skřípec):* Velectění hosté! Podívám se doleva, podívám se doprava, – a co vidím? Vidím velký pokoj – krásný pokoj – nádherný pokoj. A v tom pokoji je stůl, kolem něhož shromáždila se velká společnost. A když vidím, že se tu sešlo tolik dam a tolik pánů, – tu se ptám: Co zde pohledáváme – za jakým účelem jsme se sešli, vážení hosté? – *(basem)* Sešli jsme se proto, poněvadž nám nastala veliká událost – slavná událost. *(sladce)* Sešli jsme se proto, abychom oslavili zasnoubení dvou mladých lidí – *(hlasem nemaštěným)* zasnoubení spanilé slečny Elzy Hahnové s veleváženým panem Alfrédem Votickým. A když vidíme tento krásný párek, tu se velmi divíme, jak se k sobě hodí, a voláme: Sláva tobě, Hospodine, že jsi stvořil tyto dva mladé lidi, a požehnej jim, aby žili ve svornosti a lásce sto let! Prosím vážené hosty, aby se mnou připili nastávajícím novomanželům.

(Přípitky. Páni tisknou ženichovi ruku, dámy objímají nevěstu.)

SENTIMENTÁLNÍ TETA *(objímajíc nevěstu):* Jak ti závidím, dušinko! Ach, že jsem se nenarodila o dvacet let později! Kdybych měla dneska svatbu, pak by mi museli koupit trymó²⁰! *(Plačíc.)* Já nikdy nebudu mít trymó!

²⁰ Vysoké zrcadlo se skříňkou sahající až k zemi. *Pozn. red.*

MELANCHOLICKÁ TETA: Elzo, poslechni mne – nedávej prádlo z domu! (*těžkomyslně*) Dávají do prádla prášek a všechno zničí.

PANÍ HAHNOVÁ (*utírajíc si oči*): Bože, to byla krásná řeč – já jsem celá pryč – naše Elzinka. – (*Pláče, najednou vyskočí.*) Odpusťte – já musím do kuchyně – co ta kuchařka – jeden aby byl všude. –

PANÍ SCHULHOFOVÁ: Krásná řeč, věru! Slyšela jsem krásnější řeči! (*štiplavě*) Ale tentokrát neřekl nic o tom, že je nevěsta jako ten drahokam v diadémě královny indické, jak to řek, když měla Olga Steinová svatbu...

IDA SCHULHOFOVÁ: Však také je Olga Steinová dcera továrníkova!

(*Paní Hahnová se vrátila a usedne na své místo.*)

PANÍ SCHULHOFOVÁ: (*k paní Hahnové*): Paní Hahn, nemají mi to za zlý, ale já se jenom divím, že to s Elzinkou šlo tak najednou! Já věru nebudu naši Idu k něčemu nutit, my nejsme tak moderní... ať si ještě užije domova... Prosim vás, co je to za pána tamhle naproti, co mluví s paní Lauferovou?

PANÍ HAHNOVÁ: Kterej, ten s tou pleší?

PANÍ SCHULHOFOVÁ: Ano, ten, co má málo vlasů.

PANÍ HAHNOVÁ: Ale, to je pan Lüftschütz.

PANÍ SCHULHOFOVÁ: Pane Lüftschütz, jdou sem! Proč se k nám nejdou posadit? Naše Ida se po nich ptala!

LÜFTSCHÜTZ (*k paní Lauferové*): Pardon, dámy mě volají. (*Vstává a jde k paní Schulhoferové.*) Rukulíbám, dámy! Jak se daří? (*Mne si ruče.*) Já nevím, jak to, ale já mám u dam náramné štěstí. Když jsem byl v Olomouci –

PANÍ SCHULHOFOVÁ: Tady se posaďte. – Tady – tady! – Vedle naší Idy je vaše místo.

LÜFTSCHÜTZ: Rukulíbám, slečno! Jak se vede! (*Mne si ruce.*) Paní Lauferová mě nechtěla pustit, řekla, že mě musí představit svému neteři, co je vzdělaná a má dům, – povídala, že se ráda baví s inteligentními pány! To věřím – já to se ženskými dovedu – jak se na některou podívám, tak musí kapitulovat na celé čáře – já jsem z toho celej nešťastnej – čtyřicet milostných dopisů denně – máte poněti, copak mám na to čas –

IDA: Máte hodně práce v obchodě, pane Lüftschütz?

LÜFTSCHÜTZ: Jestli mám hodně práce – otázka! Pan Klein se o nic nestará – vletí do kanceláře mešuge – je tam pět minut – to by se mělo udělat – to by se mělo udělat! Pane Lüftschütz, udělejte to, jak chcete – na vás je ve všem spolehnutí – vy máte takový krásný písmo – jakživ jsem takový krásný písmo neviděl – to je taky pravda – já píšu jako kaligraf – máte poněti – pak zatelefonuje – sedne do auta „túut-tút“, a je pryč – já jsem tam sám – zlobím se s personálem – vyjednávám s dělníky – mají mě moc rádi – říkají: „Voni jsou takovej lidovej člověk! Voni jsou našinec a my držíme s nimi!“

PANÍ SCHULHOFOVÁ: To musíte mít krásný plat, když pan šéf na vás tolik drží... Kolik vám platí měsíčně?

LÜFTSCHÜTZ: Kolik mně platí – moc mně toho nedá – však on se nepředá – kolik mám – no, kolik můžu mít? Pět tisíc korun měsíčně – moc toho není – ale mám kolegové – jsou se mnou stejně starý, a nemají ani polovičku. – Ale já s tím nejsem spokojený – šéf říká: „Co chtějí víc – řeknou si – všechno udělám – bez nich nemůžu existovat – chtějí, já jich udělám společníkem – mají krásný písmo!“ – Povídám: „Já nechci bejt žádněj společník – co mám z toho – mám já to zapotřebí? – Já jsem moc hledanej –“

IDA: Já jsem vás tuhle viděla u okna, když jsem šla kolem vaší firmy, – seděl jste skloněn nad táákhle velikou knihou –

LÜFTSCHÜTZ: To byl žurnál. – Ale to nic není – my máme ještě větší knihy – my máme největší účetní knihy na světě!

PANÍ PAŠKES (*přistoupí s Oskárkem k Lüftschützovi*): Pane prokuristo, s dovolením, na slovíčko –

LÜFTSCHÜTZ (*vyskočí*): Prosím, milostivá, – čím mohu posloužit? (*Odchází s ní stranou.*)

PANÍ PAŠKES: Tohle je můj syn Oskar. – Oskárku, dej pozdravení panu prokuristovi!

OSKAR (*zahučí*): – cta.

LÜFTSCHÜTZ: Poklona, pane, – jak se vede, pane?

PANÍ PAŠKES (*tajemně*): Viděli už Oskárkovo vysvědčení?

LÜFTSCHÜTZ (*pevně*): Viděl!

PANÍ PAŠKES: Opravdu? (*Vzdychne.*) A nemohli by mně říct, kdo ho ještě neviděl?

LÜFTSCHÜTZ: Nevím – moment! – Jo! Tamhle pan Popper ho ještě neviděl.

PANÍ PAŠKES: Tak jim děkuju – teda pan Popper. Oskárku, musíme k panu Popprovi. – (*Odcházejí k panu Popprovi, Lüftschütz usedne na své místo.*)

PANÍ LAUFEROVÁ: Já musím mít prvotřídní práci... já dobře platím a chci mít šaty podle toho. Jestli potřebujete, – já vím o jedné moc dobré švadleně, no, povídám vám: něco delikátního. – Tuhle jsem si dala šít šaty – tmavomodré, lemované černým krepdešínem – rukávy, to se rozumí, širší, faldíčky víc shrnuté dozadu. Ona to ušila – já vám říkám – jedna radost! Padlo mně to znamenitě. – Ale jak jdu od ní, – potkám paní notářovou – vidím, že má ještě užší rukávy –

vyšší manžety a stříbrný pás. – Vrátím se k švadleně a povídám: „Slečno, já jsem zvyklá na prvotřídní práci, ale až budete dělat účet, ať se toho neleknu, – udělejte mně rukávy užší a manžety vyšší.“ Dobrá. Ona mně to krásně udělala. Jdu od ní, a vidím u Aschenbechra zrovna takový kostým, ale delší taliji a byl pošíty tresami²¹. Vrátím se a povídám: Slečno, já si to rozmyslela – talije musí být delší a chtěla bych je mít zdobené tresami. Když to přesila, moc se mi to líbilo a byla jsem spokojena. – Když mně ale paní doktorová Pávková řekla, že se teď vestičky nenosí a blůza musí jít až ke krku, povídám to švadleně, ona mně to přešila, ale teď mně píše moje sestřenice z Vídně, že jsou krajkové vestičky hochmodern, a tak jsem z toho celá nešťastná a nevím, co mám dělat.

IDA: Já budu mít květované krepžoržetové šaty. (*snivě*) Já miluji krepžoržet²².

PANÍ SCHULHOFOVÁ: (*zaslechne poslední slova, přísně*): Ty nemáš co milovat – ty jseš na to ještě moc mladá! (*k Lüftschützovi*) Naše Ida má kompletní předválečnou výbavu, pane Lüftschütz. Jestli tomu nevěříte, přijďte se k nám jednou podívat. Proč nás nenavštívíte, pane prokuristo?

LÜFTSCHÜTZ: Já jsem denně zván do dvaceti rodin – já jsem na roztrhání – já nevím, co mám dělat, – já vás přijdu navštívit, když dovolíte –

PANÍ LAUFEROVÁ: Dle jednoho návodu nemůžeme spodní sukně přistříhovat, neboť děláme sukně různé délky a šířky a také látky jsou nestejně široké. Spodničky krátké jsou lepší bez volánku, delší s volánkem. Hlavně delší sukně podléhají módě, neboť se musí vždy přizpůsobit sukni vrchní.

²¹ Štrasové ozdoby. *Pozn. red.*

²² Lehká hedvábná nebo vlněná látka s mírným leskem používaná na společenské šaty. *Pozn. red.*

Především si musíme určit, jak dlouhou chceme mít sukni sešitou: k tomu přidáme čtyři centimetry, které se přidají na zarovnání a zašití...

SENTIMENTÁLNÍ TETA: Moje služka je strašně fáádní... ona má takový fádní obličej – fádně stojí – fádně chodí – fádně jí... Já jí říkám: „Anna, proč jste taková fádní? Byla jste na tolika místech, a nic nevypravujete –“

IDA: Já jsem tančila s jedním panem inženýrem a on povídal: „Slečno, s žádnou dámou jsem se tak nepobavil jako s vámi. Já se rád pobavím inteligentně –“

LÜFTSCHÜTZ: Můj bratr studuje na doktora, moc vzdělanej člověk. Když profesori něco nevědí, tak jdou k němu: „Pane Lüftschütz, jak je to a to?“ Můj bratr na to: „Pánové, to je tak a tak!“

PANÍ LAUFEROVÁ (*důstojně*): A můj syn je hotovej doktor! (*hrdě*)
A na vojně měl bejt dělanej lajtnantem!

PANÍ PAŠKES: Ale náš Oskárek! Není nad našeho Oskárka! Nikdo si nepřinesl ze školy takový krásný vysvědčení jako náš Oskárek. Všichni viděli Oskárkovo vysvědčení. Popprovi viděli vysvědčení, Krausovi viděli vysvědčení, Bachrachovi, Ledererovi, Baumovi, Lagusovi, Opitzovi, Kosinerovi, Süssovi, Geduldigerovi, Redlichovi, Fröhlichovi, Sabatovi, Kohnovi, Meisterlesovi, Schillerovi, Aschermannovi, Vohryzkovi, Pollakovi, Poláčkovi, pan rabín, pan notář, pan lékárník Lahoda, pan doktor Pávek, pan důchodní Kulštejn i pan farář, ba i pan komorní rada Nevekluf! Všichni byli z toho vysvědčení celý pryč a říkali, že má Oskárek celý svět otevřený – (*Utišení*.)

OSKAR (*pronese v tom tichu znenadání*): „Hostina“ se nazývá řecky „symposion“.

PANÍ SCHULHOFOVÁ: (*k Lüftschützovi*): – a pak naše Ida hraje krásně na klavír – to jste ještě neslyšel. Už drží u sedmého sešitu a paní Hahnová má vztek – jej, ta se zlobí, poněvadž Elza hraje teprve pátý sešit –

MELANCHOLICKÁ TETA: Já mám jednu známou, nějakou paní Lebnhart, a ta dávala prádlo do prádelny a tak jí všechno tím práškem zničili, že neměla za nějaký čas jednu košili celou –

SENTIMENTÁLNÍ TETA: – jiné služby toho napovídají, až to člověka kolikrát mrzí, a ta naše Anna nic...! Strašně fádnil! A tak jsem se musela předplatit v knihovně, aby ten čas utekl... (*trpce*) Člověk si platí služku, a musí číst romány!

IDA: Můj strýček je pan ředitel.

LÜFTSCHÜTZ (*udýchaně*): Můj bratranec je vrchní ředitel – ten když se objeví na ulici, – tak se sjedou všechny automobily a šoféři se perou – každý chce svézt pana vrchního ředitele – když přijde do kavárny, – všichni číšníci lítají jako v biografu – křik a rámus: „Přišel pan vrchní ředitel – to je bratranec pana Lüftschütze!“

PANÍ LAUFEROVÁ: – když dělám kulatý pas, musím nahoře spodky asi o čtyři centimetry vystříhnouti a šestnáct centimetrů sešítí spodky k sobě. – Kdybychom dali jen rovný pásek, nevystříhneme nahoře spodky a sešijeme k sobě nohavice dvacet centimetrů. Tkanice je třeba půldruhého metru –

PANÍ SCHULHOFOVÁ: Kdo dostane naši Idu, ten bude mluvit o štěstí. Já to neříkám proto, že jsem její matkou. Povídala to také paní notářová.

IDA (*rudně*): – všichni pánové tak mluví –

LÜFTSCHÜTZ: Když ale já něco řeknu, tak to platí. Já jsem Hugo Lüftschütz!

SENTIMENTÁLNÍ TETA: – a tak jsem jí dala výpověď... ale co byste tomu řekli: Tuhle potkám paní Fidrmucovou a ona mně povídá, že měla Anna o mně říct, že každého pomlouvám, – no, řekněte mi... Je to klepna, co?

PANÍ HAHNOVÁ: – a těsto se nechá hodně vykynout – dva žloutky – nic víc –

PANÍ LAUFEROVÁ: – když jsme ušily záložky na přednici nebo i vložku vsadily, musíme ještě jednou položit stříh na přednici, aby byla dobře široká... Taky můžeme dělat kabátky se sedlem a nabíranou nebo skládanou přednici –

PANÍ SCHULHOFOVÁ: To mám z vás radost, pane Lüftschütz, když vidím, že máte vážné úmysly... když má muž vážné úmysly, to není nic zvláštního, ale muž, který má slušné příjmy a přitom vážné úmysly, – to je za dnešního času vzácnost!

LÜFTSCHÜTZ (*k dámám*): Pardon! (*Vstane a přistoupí k Arturu Popprovi.*) Ty, Popper, pojď sem! (*Oba jdou stranou.*) Ty, Popper, mně se zdá, že jsem zasnoubenej!

POPPER (*překvapeně*): Ale jdi, Lüftschütz, – jak by to bylo možný? To se ti třeba jen zdálo!

LÜFTSCHÜTZ: Možný! – On se mě ptá, jak je to možný – otázka! Já mám vědět, jak je to možný? – Sedím s paní Schulhofovou a slečnou Idou a bavíme se. Mluvíme sem – mluvíme tam – a mně se všechno zdá, že jsem víc mluvil, nežli bylo potřeba, – najednou jsem viděl, že jsem moc řekl! – Vidíš, já ti dycky říkal, že se nemá moc mluvit, – takový lidi mám rád, co moc mluví.

POPPER: Poslyš... Já jsem z toho celej pryč... co se všechno může najednou přihodit! (*chlácholivě*) No, snad to nebude tak zlý.

LÜFTSCHÜTZ: Není zlý – říkáš ty! – Podívej se, jak se paní Schulhofová na nás dívá s takovou lidožroutskou přívětivostí!

POPPER (*zděšeně*): Namouduši, už je to takový!

LÜFTSCHÜTZ (*zoufale*): Já se mám ženit? – Já? – Já ničím nejsem – já nic nemám – za těch tisíc korun měsíčně neuživím ani kočku – natož vzdělanou ženu – vyhodí mě na dlažbu, a co budu dělat? – Co na mně vidí – copak jsem nějaká existence? – Proč si mě bere – já nechci, aby si mě někdo bral, – já dávám každému pokoj – ať mě nechá! – Ona si myslí, že když mám takovou pleš, že si musím moc dobře stát, – já jí to ale řeknu. (*škodolibě*) Ale ať si mě vezme – ouvej! Ta se napálí, hahaha!

PANÍ SCHULHOFOVÁ: (*kývá na Lüftschütze*): Pane Lüftschütz!

LÜFTSCHÜTZ: Už mě volá – musím jít!

POPPER (*soustrastně*): Pámbu tě potěš, starej kamaráde!

(*Lüftschütz usedne na svoje místo.*)

PANÍ SCHULHOFOVÁ: Pane Lüftschütz, kdo byl ten pán?

LÜFTSCHÜTZ: To je nějakej Popper, můj příbuznej, milostpaní!

PANÍ SCHULHOFOVÁ: Aha, příbuzný! Hm! – Není to nějaké lehké kvítko? Víte – tak trochu do světa? Nehraje karty? Víte, pane Lüftschütz, já ty kamarádšofty nemám ráda! Já nedovolím, aby vás někdo k něčemu sváděl!

(*Pauza. – Hahn rozjařen pohlíží potměšile Baumovi do očí. Chce se mu něco říci a neví, jak do toho. Posléze spustí takto:*)

HAHN (*k Baumovi*): Núú, Julku! – Co je s tebou, Julku? Copak ty tu sedíš tak btopect?

BAUM (*pohodlně*): Já zaražený? Ani mi to nenapadlo! Já se dobře bavím! (*Zapaluje si doutník.*)

HAHN: To věřím – to si tento – hovíš – takovej obchod se mnou uděláš – veliký peníze vyděláš – no jo, to se ví, pásky na vousy jsou hledaný zboží. Ty budeš ještě milionářem!

BAUM: Moc se mně neposmívej, Leopolde, – já vím, co dělám, – milionářem nebudu, ale k svým penězům přijdu, abych tak zdrav byl.

HAHN (*popuzen*): Týýýý! Ty chamr – ty šlémi²³! – co to mluvíš za nepřístojnosti – svět ty věci neslyšel, co tu povídáš, – jak můžeš na tom póvlu vydělat – máš ponětí, co jsou pásky na vousy, – deset let jsem to měl – pes se na to neptal.

BAUM (*klidně*): Co by se pes po tom ptal? – Ať se neptá – já mám už svýho zákazníka!

HAHN: Jakýho zákazníka, chytřej? Ukaž mně svýho zákazníka – rád bych viděl toho zákazníka!

BAUM: Támhle sedí můj věrnej zákazník! (*Ukazuje na Votického.*)

HAHN: Cože, Votický? Jak to Votický...?

VOTICKÝ: Baume, co to povídají? Sám jste slíbil, že to zůstane mezi námi...!

ELZA: Strejčku...!

HAHNOVÁ: Co je, co je?

HAHN (*hrobovým hlasem*): Cóó...? Já rozumím... Já vím všechno... Podvod! Podvod! – Vlastní lidi mě podvedli... prodali... Já... nesmím mít žádnou radost na světě... Ven... všechno ven! Nikoho nechci vidět!

HAHNOVÁ: Ale tatínku!

(*Zmatek. Nevěsta roní slzy v náruči poděšené maminy. Lidé vstávají.*)

²³ Nešťastník, smolař. Pozn. red.

PANÍ SCHULHOFOVÁ: Tady to máme! – Jestli jsem si to nemyslela, ať jsem nevím jaká.

HAHN (*těžce oddychuje*): Mě... chtěli ošidit... ten Votický... Cho! Ještě není pozdě... Ještě není po svatbě... Chochocho...

BAUM: Ale Leopold! Co to vyvádíš, Leopold! Jakýpak podvod? Co máš proti Votickému? Dovol... měj rozum! Co křičíš? – Nekřič! – Podívej se na mě, já taky nekřičím! Buď zticha! Nelamentuj! Neběduj! Poslouchej! Propánaboha, to je trápení!

VOTICKÝ (*k Baumovi*): Vidíte, musel jste mu to povídat!

BAUM: Musel! Všecko musí jít rovnou! Jináč by mu to donesli cizí lidi, a to by bylo horší.

HAHN: Já nechci nic slyšet – jděte všichni pryč! – Já jsem mezi váma prodanej!

HAHNOVÁ: Tatínku...! Poslouchej, tatínku... Slyšíš, starý? – Co děláš rámus? To jsem jaktěživa neviděla... Pamatuj se! Jako bys sám nebyl lepší než ti mladí!

HAHN: Cooo? Co mně budeš povídat? Já? Oho! Já ještě nikoho nepodvedl! Já jsem padesát let obchodníkem a nikdo nemůže říct, že bych ho připravil o krejcar...

HAHNOVÁ: Já neříkám, žeš někoho podvedl... tys byl vždycky reelní²⁴ obchodník. Ale tady je něco jiného... Votický to udělal z lásky...

HAHN: Z lásky! Z lásky! Tak ať si podvede někoho jinýho z lásky, a ne zrovna mě! Co mně je do jeho lásky?

HAHNOVÁ: Tak. Tys tedy ještě nikoho nepodvedl z lásky?

HAHN: Já...?

²⁴ Spolehlivý, slušný, řádný, solidní. *Pozn. red.*

HAHNOVÁ: Ano, staroušku... Vzpomeň si, jak to bylo, když tys chodil za mnou... Co? Pamatuješ se? To nebyl podvod?

HAHN: Počkej... Dovol... Pšššt...! To bylo něco jinýho, maminko... Víš, to už je dávno... a vůbec...

HAHNOVÁ: Ale podvod to byl, tatínku...

HAHN: No, podvod, podvod... Co jsem měl dělat? Copak s tvým nebožtíkem byla nějaká řeč? To je veliký rozdíl – starej Weinstein a já!

HLASY: A co to bylo? Jak to bylo?

BAUM: No, Leopold, vypravuj, jaks přišel k svojí ženě. – No, vypravuj, vypravuj, ty jedna podšívko, a nedělej rámus, že ti mladí jsou zrovna takoví, jakos byl ty!

HAHN (*usmívá se usmířen, epicky*): To bylo tak, já jsem byl tenkrát velikej nebbich²⁵ – mně bylo tak do smíchu jako chudýmu člověku v zimě – co bych se za to styděl? Moje teta dala mi podrazit boty, abych moh chodit za maminkou. A starej Weinstein – jako otec můj – to byl, ó já! Byl to nejbohatší žid z celýho kraje... Každěj člověk věděl, že jeho dcera dostane pět tisíc zlatejch věna. A to byly tenkrát peníze! Když se dověděl, že chodím za jeho dcerou, ten dělal dílo, že to nebylo ani hezký. „Takovej šnorer,“ řval, „so e' miserabler přivandrovalec“ – ať mi nechodí na oči! On byl starej Weinstein pyšnej, že jeho rod je usazenej v Merklovicích od nepaměti –

HAHNOVÁ (*s výčítkou*): Och, starej! Takhle se mluví o tatínkovi?

HAHN: I nic, matičko... Já jen, co je pravda... On byl starej Weinstein velikej podivín – takovej divous, ještě ze starý školy –, v obchodě nechtěl vidět žádnou novotu – jináč ale

²⁵ Chudák, politováníhodný člověk. *Pozn. red.*

musím říct, že to byl spravedlivěj člověk. Tak dál. Kde jsem přestal? – Nemluv mně, mamičko, pořád do toho. Aha: že jsem velkej šnorer? Já že jsem šnorer? Dobrá! Tak jsem pojal takovejhle plán: Jdu vám k řezníkovi – byl tam u nás velkej řezník, pan Jizba se jmenoval, a já jsem s ním byl ty a ty. On mně dycky říkal: „Ty, Poldo, – ty jseš takovej dobrej člověk, jako bys ani nebyl od tý vaší víry!“ On nechtěl říct: žid – takovej to byl jemnocitnej člověk, ten řezník Jizba. Tak já k tomu jistýmu řezníkovi přijdu, vypučím si od něho tisícovku, a šel jsem do spořitelny – rozměnil ji a v drobných řezníkovi vrátil. Tohle jsem dělal asi třikrát týdně. Pořád jsem měnil tisícovky a nosil řezníkovi drobné. – A najednou vám po vesnici plno řečí, že musím dělat ohromný obchody, že pořád měním tisícovky, – no, já vám říkám – za nějakěj čas jsem stoup u lidí v ceně jako vepřový maso za války. A jednou mě potká starej Weinstein, zastaví mě. „A co,“ prej, „že se u nás neukážete? Copak k nám netrefíte? Jsme vám málo, že s námi pohrdáte? Už jste u nás dlouho nebyl!“ – A co vám budu dlouho vypravovat – za dva měsíce jsem byl ženatej!

BAUM: Podívejme se na toho starýho partyku! – Takovej nápad, kdo by to do něho řek!

HAHNOVÁ (*lichotivě*): Copak náš tatínek!

HAHN (*samolíbě*): Za mejch časů byli jinačí obchodníci než dneska... Ach je! Žádný myšlenky nemají ty mladý... Je to samá kultura – samej spolek, ale aby provedli nějakěj lepší kousek... jó, ono není všechno v knihách!

BAUM: Ale když něco takovýho provedou, tak starej Hahn dělá rámus, že by zbořil hradby Jericha!

HAHN: Já nedělám žádněj rámus. Já jenom chci, aby se jednalo se mnou rovně. Jenom žádné křivé cestičky. Chceš se mnou mluvit, – mluv. A koukej se mně do očí. Já s tebou jednám

taky rovně a jsem starej. Zeptejte se na mě, informujte se o Hahnovi, co je Hahn za člověka. Každěj řekne: Hahn je rovněj člověk.

BAUM: Co mluvíš, Leopold? Věru nevíš, co mluvíš. Copak to u nás jde, aby věci šly rovnou cestou? Jednej po obchodnicku, a ne přímo, abys viděl, co v tobě je.

HAHN: Moje řeč. Jen mluv jako reelní obchodník. Jednej kulantně. Chceš mluvit se mnou přímo? Podívejme se na toho člověka! Přímo! Přímo! Slyšel to svět, aby se v obchodě jednalo přímo? Ještě jsem takového člověka neviděl, aby přišel rovnou ke mně a přímo mně řekl, co chce. A kdyby se to přihodilo, pak bych ho vzal za rameno a vedl ke světlu a řekl: „A, ty chlapíku! Co ty jdeš na mě přímo? Jaký je v tom podvod? To musí být nějaká velká ‚petite‘, že chceš se starým Hahnem jednat rovnou cestou? Ven, ven! ať jseš venku, nepoctivý člověče!“

BAUM: Mluvíš mi ze srdce, Leopold. Poctivá cesta je křivolaká a křivou cestou nejdál dojdeš.

HAHN: Ba, ba. Tak tomu je mezi námi od starodávna. Proti tomu nedá se nic dělat. Patriarcha Abraham, když smlouval s Pánembohem, aby ušetřil Sodomské, smlouval a pořád smlouval, a tak tu řeč točil, aby Pánbůh poznal, že rovná cesta nevede k cíli... Tak je to... Ale řekněte mi jednu věc: Co bude dál? Jak to uděláte s těmi páskami? Baum si je nenechá – dobře. To tedy zůstane ten černý petr Votickému na krku?

VOTICKÝ: Nechám si jej, tatínku. Však se prodají – o to žádný strach.

HAHN: Prodají, říkáš? – To je k smíchu řeč. Kdo by je koupil? Kdopak potřebuje dnes pásky na vousy? Ty časy, milej zlatej, jsou pryč, tak jako se nevrátí mladý časy, kdy mužskej,

kterému nerostly vousy, nebyl mužskej, a jednoho důstojníka byla „hrajte mu – trubte mu“ plná ulice. A žid nesměl do státní služby, ledaže by se dal pokřtít. Ba, ba... Ty krásný vojenský parády o Božím těle! Co se pod vládou starého zeměpána prodalo pásků, pomády a vosků na vousy. Revoluce nám vousy vzala a teď jsou takový divný poměry, že se ženský opovážejí řídit automobil! Jak bys prodal za takových poměrů pásky na vousy!

VOTICKÝ: Já vám, tatínku, říkám, že ty časy zase přijdou. Nemysli si, že kníry souvisí s monarchistickou myšlenkou. To by byl omyl. Knírům se daří ve spořádaných poměrech a za rozkvětu vlasteneckého cítění. Bojovníci za vlast mívali knír, což se rozumí samo sebou. Ponocní, kteří chrání majetek občanů před zloději, mají vousy, a čím větší, tím jsou bdělejší. I vojenská paráda o Vzkříšení bude, uvidíte, tatínku... Bude zase předpis, že vojáci musejí nosit knír... Ba, dočkáme se i antisemitických demonstrací, jako byly za času zrušení Badeniových nařízení. Pak se tu hne náš obchod, pak se prodají pásky na vousy...

HAHNOVÁ: To koukáš, tatínku, co? – Co říkáš Alfrédovi?

HAHN: Co říkám? – Nic neříkám. Co budu povídat? Alfréd je hlava – to jsem vždycky říkal. Ale tohle mi pověz: když budou pásky na vousy hledaný zboží, pročs je teda prodával? Chtěl ses jich honem zbavit? Já se staral, aby jednou moje rodina měla takový zlatý důl, a tak jsem ji chtěl zabezpečit budoucnost, a on, ten Votický, kudy chodí, tudy prodává pásky na vousy, jako by to byl bůhví jaký póvl... A sám nosíš anglický knír a víš, že mě to zlobí.

VOTICKÝ: Za prvé: Chtěl jsem pásky prodat, abych si mohl vzít Elzinku. Za druhé: Prodal jsem je Baumovi, abych mu dal příležitost udělat dobrý skutek. Za třetí uvolil jsem se je koupit zpátky, aby se neřeklo, že jdu rovnou cestou. Za

čtvrté si je nechám, poněvadž je nová historická epocha vousů přede dveřmi. Můj anglický knír je z doby, kdy naše fotbalová mužstva porážela slavně anglické profesionály, kteří přijeli na kontinent. Já však slibuji, že si dám narůst kníry, jakmile se ožením, abych měl v rodině větší respekt. Jenom nevím, jaké mám dát našim páskám na vousy jméno.

HAHN: Jaké jméno?

VOTICKÝ: Obchodní název.

BAUM: Ať se jmenují „Vpřed!“ zákonem chráněno.

VOTICKÝ: To by nebyl špatný nápad. „Vpřed!“, to je heslo pro zpátečníky i pokrokáře. Přijde na to, kudy vpřed. Pásky na vousy „Vpřed!“ jsou bez konkurence.

BAUM: Ať žijí pásky na vousy „Vpřed!“. A vedle nich naši snoubenci, kterým připíjím, aby byli v lásce a svornosti živi dvě stě osmdesát let!

HAHN: ... Tak je to... No, tak co, Votický...? Votický, pojď sem, já ti dám hubičku.

BAUM: On stojí o tvoji vousatou hubičku... Ona mu dá Elzinka hubičku, a já myslím, že mu bude skoro milejší!

ELZA (*k Baumovi*): A vám dám, strejčku, taky hubičku. (*Libá ho.*)

BAUM: No, to bych řekl... tos mě pěkně uctila – ani kdyby mě políbil tvůj tatínek, by mě to tak nepotěšilo... Votický!

ALFRÉD: Copak, Baume?

BAUM: Abys věděl, kdo je Julius Baum, tak já na těch páskách nechci žádnéch třicet procent, žádnéch dvacet procent, žádnéch deset procent. Já nechci žádnou provizi. Ale zato bych chtěl ještě jednu hubičku od nevěsty.

HAHNOVÁ: Podívejme se na něho! Copak je s tebou, Julku?

BAUM (*vzdychne*): Já nevím... Já jsem nějak... tento... měkkej... sentimentální... hned bych se sám ženíl... kdyby na mě nebylo pozdě... totiž, kdybych už nebyl ženatý a neměl pět dětí a šestý na cestě. Nebejt toho, ó jeje! tak bych do toho skočil rovnejma nohama. (*Slavnostně.*) Pročež připíjím na zdraví snoubencům, ať jsou živi a zdraví ve svornosti tři sta padesát let. (*Výkřiky „Sláva!“, přípitky, objímání, štkaní.*)

ELZA: Nezapomeň, tatínku, že má Alfréd dostat od tebe ještě pět procent provize!

OPONA

Ediční poznámka

Při zpracování textu jsme se řídili aktuálním zněním pravidel českého pravopisu, upravili jsme interpunkci a opravili tiskové chyby. Respektovali jsme však stylové, morfologické a lexikální zvláštnosti původního Poláčkova textu.

Vycházeli jsme z díla Pásy na vousy, jak bylo vydáno nakladatelstvím Franze Kafky v roce 1999 v 17. svazku Spisů K. Poláčka, ve kterém najde laskavý čtenář v případě zájmu i ediční poznámku Jarmily Víškové.

Redakce MKP

Bibliografie díla Karla Poláčka

- Povídky pana Kočkodana (1922)
Mariáš a jiné živnosti (1924)
Na prahu neznáma. Kouzelná šunka (1925)
Čtrnáct dní na vojně (1925)
35 sloupků (1925)
Povídky izraelského vyznání (1926)
Lehká dívka a reportér (1926)
Pásky na vousy (1926)
Život ve filmu (1927)
Okolo nás (1927)
Bez místa (1928)
Dům na předměstí (1928)
Hedvika a Ludvík (1931)
Hráči (1931)
Muži v ofsajdu (1931)
Hlavní přelíčení (1932)
Pan Selichar se osvobodil (1933)
Edudant a Francimor (1933)
Židovské anekdoty (1933)
Žurnalistický slovník (1934)
Michelup a motocykl (1935)
Okresní město (1936)
Hrdinové táhnou do boje (1936)
Podzemní město (1937)
Vyprodáno (1939)
Hostinec U kamenného stolu (1941) – pod jménem Vlastimila Rady
Otec svého syna (1946)
Bylo nás pět (1946)
Ze soudní síně (1956)
Se žlutou hvězdou (1959)

Karel Poláček
Pásky na vousy

Edice E-knihovna
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 11. 11. 2016

ISBN 978-80-7532-175-6 (pdf)